

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่เป้าหมาย
ของโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (ชลบุรี)

โดย

ศรุตี สกุลรัตน์

สุพจน์ บุญวิเศษ

BK 0029/04

- 2 พ.ค. 2549

207468

ภาควิชารัฐศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

พ. ศ. 2539

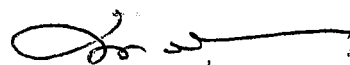
พิมพ์ที่

25 ก.ย. 2549

คำนำ

มหาวิทยาลัยบูรพาตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่ใน
โครงการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมของประเทศ ผลของการพัฒนาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมทุกด้านทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร การศึกษา สาธารณูปโภค ประชากร วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้น ภาควิชารัฐศาสตร์ ซึ่งเป็นหน่วยงานทางวิชาการหน่วยหนึ่งของมหาวิทยาลัยบูรพา จึงถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาภาคตะวันออก โดยเฉพาะปัญหา การเคลื่อนย้ายของแรงงานอุตสาหกรรมเข้าสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ทั้งนี้โดยตระหนักว่าปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อที่ยาวไกล และจะกลายเป็นปัญหาเรื้อรังที่แก้ได้ยากในอนาคต ถ้าไม่มีการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม และการแก้ไขปัญหาคือต่อเนื่องจริงจัง

ภาควิชารัฐศาสตร์มีปณิธานที่จะมุ่งไปสู่การค้นคว้าและวิจัยเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกสืบต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง และการวิจัยนี้ ถือได้ว่าเป็นก้าวที่ 1 ของปณิธานนั้น

(นายศรุตี สุกุรัตน)

หัวหน้าโครงการวิจัย

**การศึกษาปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่เป้าหมายของ
โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (ชลบุรี)
บทคัดย่อ**

การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่เป้าหมายของโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (ชลบุรี) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจการเคลื่อนย้ายของแรงงานสุพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี และปัญหาของแรงงานภาคอุตสาหกรรมที่ย้ายถิ่นเหล่านี้ รวมทั้งการแสวงหามาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการย้ายถิ่นของแรงงาน

การศึกษานี้ได้ดำเนินการต่อประชากรเป้าหมาย ซึ่งเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรมในโรงงาน 4 แห่งในจังหวัดชลบุรี แบ่งเป็นโรงงานในเขตอำเภอศรีราชา 2 แห่ง โรงงานในเขตนิคมแหลมฉบัง 2 แห่ง ซึ่งมีจำนวนแรงงานประมาณ 1,200 คน การสุ่มตัวอย่าง จะทำประมาณร้อยละ 50 ของแรงงานในโรงงานแต่ละแห่ง จำนวน 625 คน

การศึกษานี้จะสำรวจสถานการณ์และปัญหาของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเขตชลบุรี 10 ประการ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพสมรส การย้ายครอบครัว ประสบการณ์ก่อนการทำงาน แหล่งฝึกงาน ระดับการศึกษา สภาพที่อยู่อาศัย และอาชีพเดิม การวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำโดยใช้อัตราส่วนแบบร้อยละ

จากการวิจัยพบว่า แรงงานภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี มีสัดส่วนระหว่างชายและหญิงไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 19 - 27 ปี แรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ 39.52 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ผู้ที่เป็นโสดและสมรสแล้วมีสัดส่วนไม่แตกต่างกัน แรงงานที่สมรสแล้วส่วนใหญ่ร้อยละ 70.21 นำครอบครัวมาอยู่ด้วย แรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ 60.16 ไม่เคยเรียนหรือฝึกงานด้านโรงงานมาก่อน อาศัยการเรียนรู้ออกจากโรงงาน การศึกษาของแรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ 47.68 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พักอาศัยร้อยละ 53.44 อยู่บ้านเช่า และห้องเช่า แรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ 33.28 เคยทำงานในโรงงานในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมาก่อน

ปัญหาสำคัญของแรงงานที่ย้ายถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี คือ ที่อยู่อาศัย ผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมยังไม่สามารถซื้อบ้านเป็นของตนเองได้เพราะรายได้ไม่เพียงพอที่จะเช่าซื้อ หรือผ่อนชำระเป็นงวด นอกจากนี้ที่อยู่อาศัยในเขตอุตสาหกรรมยังมีราคาที่สูงมาก แม้กระทั่งแฟลตของการเคหะแห่งชาติก็ยังมีราคาที่สูงเกินกว่าแรงงานย้ายถิ่นเหล่านี้จะเช่าซื้อได้

ผลที่ตามมาคือการก่อตัวของบ้านแบ่งเช่า หรือห้องแบ่งเช่าราคาถูก และที่ดินแบ่งเช่า ซึ่งกำลังจะแปรสภาพกลายเป็นชุมชนแออัดต่อไป หากรัฐบาลและหน่วยงานราชการยังไม่เริ่มต้นแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

**A STUDY OF LABOR MIGRATION PROBLEMS IN THE EASTERN SEABOARD
DEVELOPMENT PROJECT AREA WITH THE FOCUS ON THE AREA IN
CHONBURI**

ABSTRACT

This research aimed to explore the labor migration toward to Thailand Eastern Coast with the focus on Chonburi, to determine the problems of the labor migration and the appropriate solutions for the problems resulting from this migration. The study covered 10 aspects concerning the workers' status and problems including sex, birth places, marital status, family migration, previous experiences, training, educational qualification, living condition, and previous jobs.

The sample consisted of 628 industrial workers randomly selected from 1,200 workers in 4 factories in Chonburi Province (2 in Sriracha District, and the other 2 in Lamchabang Industrial Estate, in which 50 percent of the number of industrial workers in each factory was selected). Percentage was the statistical device for data analyzing.

The study revealed that there was an equal number of male and female workers with the age ranging from 19-27 and an estimate of 39.52 percent were natives of The North East . There was also an equal number of unmarried and married workers, in which 70.21 percent of the married ones having the families with them. 60.16 percent of the workers had no previous industrial training, and 47.68 percent had their education ranging from Prathom 6-Mathayom 3. 53.44 percent lived in rent rooms or houses. And 33 percent had working experience in factories in Bangkok prior to their present jobs.

The research suggests the most urgent problem of the workers is the one of housing. The workers could not afford to buy their own houses due to the low income and the financial inability to afford the down payment or monthly payment, and also due to the high price of houses including of those flats offered by the National Housing Project, in the industrial areas. The problems result in the workers' poor living conditions : having to share the rooms, houses or the land near the industrial sites. Without the government's taking these into considerations, and trying to find solutions for them, the areas are likely to turn into slums in the near future.

สารบัญ

บทที่ 1	บทนำ	
	ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1
	ขอบเขตการวิจัย	2
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
	การดำเนินการวิจัย	5
บทที่ 2	ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดชลบุรี	6
	สภาพทั่วไป	6
	การคมนาคมขนส่ง	6
	สภาพเศรษฐกิจ	6
	สภาพทางการศึกษา	7
	ข้อมูลด้านการลงทุน	7
	ข้อมูลด้านแรงงาน	9
	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี	10
	จำนวนแรงงานภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี	11
บทที่ 3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	12
	ตารางการแจกแจงความถี่	12
	การวิเคราะห์ข้อมูล	15
	เพศ	15
	อายุ	15
	ภูมิลำเนา	15
	สถานภาพสมรส	16
	การย้ายครอบครัว	16
	ประสบการณ์ก่อนการทำงานโรงงาน	16
	แหล่งฝึกงาน	16
	ระดับการศึกษา	16
	สภาพที่พักอาศัย	17
	อาชีพเดิม	17

บทที่ 4	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	18
	สรุปผลการวิจัย	18
	การอภิปรายผล	19
	ข้อเสนอแนะ	22
บรรณานุกรม		24
ภาคผนวก	รายนามคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (พ.ศ.2533)	25
	๙ แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ดร.สาวิตรี ไพริวิหค	26
	๙ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อันเกิดจาก แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ศ.ดร.ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์	34
	๙ แผนที่โครงสร้างพื้นฐานในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก	42
	ฝั่งเมืองรวมแหลมฉบัง	44
	ฝั่งนิคมแหลมฉบัง	45
	ฝั่งแม่บทการพัฒนาพื้นที่แหลมฉบัง	46
	การพัฒนาพื้นที่แหลมฉบังระยะที่ 1	47
	ฝั่งเมืองรวมมาบตาพุด	48
	ฝั่งแม่บทการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด	49
	โครงการนิคมอุตสาหกรรมและชุมชนใหม่มาบตาพุด	50
	โครงการท่าเรือมาบตาพุด	51
	อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากก๊าซธรรมชาติ	52
	การส่งเสริมการลงทุนสิทธิและประโยชน์	53
	องค์คณะบุคคลที่ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	54
	แบบสัมภาษณ์	56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกได้เริ่มวางแผนปฏิบัติการในปี พ.ศ. 2524 โดยมีจุดมุ่งหมายสร้างเขตอุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากนี้เป็นที่หวังกันว่าแผนการดังกล่าว จะผลักดันให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมในเวลาอันรวดเร็ว ทั้งนี้โดยกำหนดแผนระยะแรกให้แหลมฉบังเป็นเขตอุตสาหกรรมเบา มาบตาพุดเป็นเขตอุตสาหกรรมหนัก และ ฉะเชิงเทราเป็นเขตอุตสาหกรรมเกษตรก้าวหน้า ส่วนแผนงานระยะที่สองกำหนดให้ขยายพื้นที่ไปรอบบริเวณชล และเพิ่มประเภทอุตสาหกรรมให้มากขึ้น

สิ่งที่คาดการณ์ว่าจะเป็นความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากแผนพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกนั้น มีหลายประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงของสังคม ชุมชน และวัฒนธรรม
2. การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
3. การอพยพของแรงงานภายนอกเข้าสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

ในส่วนของ การอพยพของแรงงานภายนอกเข้าสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกนั้น ประมาณการว่าจะมีจำนวน 300,000 คน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2533) ซึ่งการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรจำนวนมากนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของ ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค การศึกษา และการบริการด้านสาธารณสุข เป็นต้น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนัก ถึงผลกระทบกรณีนี้เป็นพิเศษ และ กำหนดมาตรการรองรับที่เหมาะสมและจริงจัง การวิจัยนี้มุ่งสำรวจปัญหาของแรงงานอพยพโดยทั่วไป เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นอันจะเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ผลการวิจัยยังเป็นประโยชน์ในการแสวงหาคำความรู้ใหม่ ๆ ด้านนโยบายสาธารณะอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่ของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. ตรวจสอบสภาพของปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก
3. แสวงหาแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการเคลื่อนย้ายของแรงงาน
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะ และสร้างเสริมประสบการณ์ในการวิจัยของคณาจารย์ในภาควิชา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานที่มีการเคลื่อนย้ายเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี
2. ศึกษาปัญหาของการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี
3. การวิจัยจะกระทำในปีงบประมาณ 2539 เป็นเวลา 1 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานในภาคตะวันออก การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก(ชลบุรี)
2. เสนอนโยบายและแผนเพื่อแก้ไขปัญหา และป้องกันปัญหาอันเกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภายนอก
3. สร้างองค์ความรู้ และประสบการณ์วิจัยด้านรัฐประศาสนศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การย้ายถิ่นฐานของประชากรตามทฤษฎีของ อีเวอร์เรตต์ ลี (Everett Lee, 1966) อธิบายว่า การย้ายถิ่นฐานของประชากรได้รับอิทธิพลจากปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันจากถิ่นฐานเดิม ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจจากถิ่นฐานใหม่ ปัจจัยอุปสรรคแทรกซ้อน และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ย้ายถิ่น

ราเวนสไตน์ (Ravenstein, 1889) อธิบายว่า การย้ายถิ่นฐาน มักจะมีการดำเนินไปอย่างเป็นขั้นตอนและมีแบบแผน กล่าวคือ ผู้อาศัยในเขตชนบทจะย้ายเข้ามาอยู่ในเขตเมืองที่เมืองนั้น ๆ เมื่อย้ายออกไป ผู้อาศัยอยู่ในเขตชนบทจะย้ายเข้ามาอยู่ในเขตเมืองแทน และจะย้ายเข้าสู่ตัวเมืองใหญ่ในเวลาต่อมา การย้ายถิ่นทุกครั้ง ถึงแม้จะมีทิศทางที่จะไป แต่ก็จะมีบางส่วนที่จะย้ายถิ่นกลับ

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจการย้ายถิ่นของประชากร เข้าสู่จังหวัดชลบุรี ในปีพ.ศ. 2530 และ รายงานว่ามีการย้ายถิ่นจำนวน 12,125 คน สัดส่วนระหว่างชายและหญิงไม่มีความแตกต่าง อายุของผู้ย้ายถิ่นฐานร้อยละ 70 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 30 มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี เกี่ยวกับสถานภาพสมรสนั้น ร้อยละ 47 เป็นโสด ร้อยละ 41 สมรสแล้ว ร้อยละ 12 เป็นหม้าย หย่า และแยกกันอยู่ ภูมิลำเนาเดิมของผู้ย้ายถิ่นนั้นพบว่า มาจากภาคกลางร้อยละ 38 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 27.6 กทม. ร้อยละ 23.1 ภาคเหนือ ร้อยละ 9.1 ภาคใต้ ร้อยละ 0.1 ต่างประเทศ ร้อยละ 0.8 จุดประสงค์ของการย้ายนั้นพบว่า ร้อยละ 41.2 มาหางานทำ ร้อยละ 41.5 ย้ายตามครอบครัว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2532)

สุกัญญา อาชีวิวิทย์ ได้ศึกษาเชิงสังคมวิทยาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นเข้าสู่เขตอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ.2534 โดยศึกษาจาก 160 ตัวอย่าง และได้รายงานว่าการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ความต้องการด้านแรงงานได้เพิ่มขึ้น 30 เท่าตัว ซึ่งเป็นแรงดึงดูดสำคัญในการย้ายถิ่นของแรงงานภายนอกเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมของอำเภอศรีราชา ผู้ย้ายถิ่นมีสัดส่วนของชายและหญิงใกล้เคียงกัน ผู้ย้ายถิ่นระยะใกล้มีมากกว่าผู้ย้ายถิ่นระยะไกลในการย้ายเข้าสู่เขตอุตสาหกรรม (สุกัญญา อาชีวิวิทย์, 2534)

จรรยา เฉลิมทอง ได้ศึกษาความแตกต่างของคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่นเข้าเมืองหลัก และ กรุงเทพมหานคร และเมืองอื่น ๆ ในปีพ.ศ. 2530 ทั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างประชากรร้อยละ 1 รวมตัวอย่างประชากร 4,778 คน จากสำมะโนประชากรและการเคหะ พ.ศ. 2523 และได้รายงานไว้ว่า ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่ย้ายเข้าสู่เมืองหลักของแต่ละภาค เหตุผลการย้ายถิ่น ส่วนใหญ่คือเหตุผลของเศรษฐกิจ รongลงมาเป็นเหตุผลทางครอบครัว และเหตุผลทางการศึกษาตามลำดับ (จรรยา เฉลิมทอง, 2530)

อนุ ดาวัฒน์ ได้ศึกษาแบบแผนการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดชลบุรี ในปีพ.ศ. 2531โดยสุ่มตัวอย่างร้อยละ 1 ของสำมะโนประชากร และการเคหะ พ.ศ. 2523 รวมตัวอย่างประชากร 4,758 คน และได้รายงานไว้ว่า มีการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่ตัวเมืองอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะเมืองพัทยา ผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองพัทยามีระดับการศึกษาสูงกว่าเขตอื่น ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว มีสัดส่วนของชายและหญิงใกล้เคียงกัน ผู้ย้ายถิ่นเข้าสู่พัทยามีสัดส่วนการว่างงานต่ำกว่าเขตอื่น ๆ ผู้ที่ย้ายถิ่นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 15 - 29 ปี เป็นชาย มีการศึกษาระดับ ป. 4 ขึ้นไป เป็นคนโสดพอ ๆ กับสมรสแล้ว และหลังจากย้ายถิ่นส่วนใหญ่ทำงานด้านบริการ ส่วนผู้ที่ย้ายด้วยเหตุผลทางสังคมส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 5 - 14 ปี เป็นหญิงมีการศึกษาระดับ ป. 4 ลงมา โดยผู้ย้ายถิ่นในวัยเจริญพันธุ์ส่วนใหญ่แต่งงานมีครอบครัวแล้วและหลังจากย้ายถิ่นแล้วส่วนใหญ่ว่างงาน สำหรับเหตุผลของการย้ายถิ่นภายในจังหวัดนั้น ผู้ย้ายถิ่นเข้าพัทยาส่วนใหญ่ย้ายด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ส่วนผู้ย้ายถิ่น เข้าชนบท ส่วนใหญ่ย้ายด้วยเหตุผลทางสังคม สำหรับการย้ายถิ่นระหว่างจังหวัดผู้ย้ายถิ่นระหว่างจังหวัด ผู้ย้ายถิ่นเข้าแต่ละเขตส่วนใหญ่ย้ายด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ (อนุ ดาวัฒน์ , 2531)

เต็มศักดิ์ สุขวิบูลย์ ได้ศึกษาผลการพัฒนาเมืองที่มีต่อการย้ายถิ่นในภาคตะวันออกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2534 และได้รายงานไว้ว่า การพัฒนาเมืองในภาคตะวันออกเป็นแรงกระตุ้นสำคัญในการย้ายถิ่นของแรงงาน เพราะเป็นแหล่งจ้างงาน นอกจากนี้ได้จัดลำดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลกับการย้ายถิ่นดังต่อไปนี้คือ อ เศรษฐกิจ ความเป็นเมือง ประชากร (อายุ) และระดับการศึกษา (เต็มศักดิ์ สุขวิบูลย์)

การดำเนินการวิจัย

1. การเก็บข้อมูล จะกระทำ 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1.1 การเก็บข้อมูลที่รวบรวมไว้แล้วจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เช่นกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นต้น ทั้งนี้เพื่อรวบรวม ตัวเลข และสถิติเบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนโรงงาน แรงงานภาคอุตสาหกรรม และการเคลื่อนย้ายของแรงงานเข้าสู่จังหวัดชลบุรี
- 1.2 การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่คณะผู้วิจัย ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เก็บข้อมูลด้าน สถานภาพและ ปัญหาแรงงานในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี

2. ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บข้อมูลภาคสนามจะกระทำต่อประชากรเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 2.1 ประชากรเป้าหมาย การเก็บข้อมูลนี้จะใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม 4 แห่งในจังหวัดชลบุรี เป็นกลุ่มประชากร กล่าวคือ โรงงานในเขตอำเภอศรีราชา 2 แห่ง และโรงงานในเขตนิคมแหลมฉบัง 2 แห่ง คิดเป็นจำนวนคนงานทั้งสิ้นประมาณ 1,200 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานชั้นพื้นฐาน
- 2.2 กลุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูลจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเบื้องต้น (Simple Random Sampling) โดยสุ่มมาประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนแรงงานในแต่ละโรงงาน

3. การประมวลผลข้อมูล หลังจากได้รวบรวมแบบสัมภาษณ์แรงงานภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรีแล้ว ได้ทำการตรวจสอบแบบสอบถามอีกครั้ง แล้วนำไปประมวลผลด้วยเครื่อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยจะวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ และ ปัญหาของแรงงานภาคอุตสาหกรรม 10 ประเด็น ทั้งนี้ การจัดทำข้อมูล จะกระทำโดยใช้อัตราส่วนแบบร้อยละ

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดชลบุรี

สภาพพื้นที่ทั่วไป

จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ประมาณ 4,363 ตารางกิโลเมตร ประชากร 982,975 คน เขตปกครองมี 10 อำเภอ 92 ตำบล 700 หมู่บ้าน 6 เทศบาล 1 เมืองพัทยา 20 สุขาภิบาล 73 องค์การบริหารส่วนตำบล

พื้นที่ที่มีหิ้งภูเขา ที่ราบลุ่ม หาดทรายชายทะเลเป็นแนวยาว มีเกาะน้อยใหญ่รวม 46 เกาะที่สำคัญคือ เกาะสีชัง และ เกาะล้าน

การคมนาคม และการขนส่ง

มีสนามบินมาตรฐานที่อู่ตะเภา ท่าเทียบเรือน้ำลึกแหลมฉบัง และที่สีชังทอง ปริมาณขนถ่ายสินค้ารวมประมาณ 5.5 ล้านตันต่อปี มีพื้นที่สำรวจขยายการขนถ่ายตู้คอนเทนเนอร์ 1-3 ล้านตู้ รองรับโครงการกองเรือพาณิชย์ไทย มีทางรถไฟ และถนนมาตรฐานเชื่อมต่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ในอนาคตจะเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าถึงประเทศเวียดนาม

สภาพเศรษฐกิจ

รายได้เฉลี่ยประชากรของจังหวัดชลบุรี 208,925 ต่อคนต่อปี นับเป็นลำดับที่ 3 ของประเทศ รองจากกรุงเทพฯ และสมุทรปราการ มีนิคมอุตสาหกรรม 3 แห่ง และกลุ่มอุตสาหกรรม 3 แห่ง

1. นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง จำนวนโรงงาน 101 โรง คนงาน ประมาณ 30,000 คน
2. นิคมอุตสาหกรรมชลบุรี (บ่อวิน) จำนวนโรงงาน 13 โรง คนงานประมาณ 2,800 คน
3. นิคมอุตสาหกรรมบางปะกงเฟส 2 จำนวนโรงงาน 110 โรง คนงานประมาณ 20,000 คน
4. สวนอุตสาหกรรมศรีนครินทร์ศรีราชา จำนวนโรงงาน 67 โรง คนงานประมาณ 24,000 คน
5. กลุ่มอุตสาหกรรมเอ็ม อาร์ ที (เครื่องหนังและไม้) จำนวนโรงงาน 9 โรง คนงานประมาณ 1,500 คน
6. กลุ่มอุตสาหกรรมวนชัย (ไม้เฟอร์นิเจอร์ฯลฯ) จำนวนโรงงาน 10 โรง คนงานประมาณ 500 คน นอกจากนี้มีโรงงานขนาดต่าง ๆ กระจายอยู่ตามพื้นที่บางอำเภอ รวมแล้วจังหวัดชลบุรี มีโรงงานทั้งสิ้น 1,407 โรงงาน (ข้อมูลอุตสาหกรรมจังหวัด)

ด้วยศักยภาพของจังหวัดชลบุรีี่ตามข้อมูลข้างต้น สามารถจำแนกประเภทจัดลำดับรายได้ทางเศรษฐกิจ ดังนี้

รายได้ ลำดับที่ 1 อุตสาหกรรม (โรงงาน 1,407 แห่ง คนงาน 80,813 คน)

รายได้ ลำดับที่ 2 บริการและท่องเที่ยว (โรงแรม สถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร รวมทั้งนักท่องเที่ยว 3 ล้านคนต่อปี)

รายได้ ลำดับที่ 3 การค้าส่งและค้าปลีก (ร้านค้า 12,422 แห่ง บริษัท 4,750 บริษัท ห้างหุ้นส่วนจำกัด 2,852 แห่ง)

รายได้ ลำดับที่ 4 การรับเหมาก่อสร้าง

รายได้ ลำดับที่ 5 เกษตรกรรมและการประมง

สภาพทางการศึกษา

ด้านการศึกษา มีสถานศึกษาระดับต่าง ๆ จำแนกตามสังกัด ดังนี้

สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 32 แห่ง

สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษา จำนวน 311 แห่ง

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 98 แห่ง

สังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น จำนวน 22 แห่ง

สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 1 แห่ง

นอกจากนี้ยังมีสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำนวน 15 แห่ง ระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 แห่ง การศึกษานอกระบบ จำนวน 10 แห่ง และโรงเรียนนานาชาติ 2 แห่ง

ข้อมูลด้านการลงทุน

ด้านพาณิชย์ มีจำนวนสถานประกอบธุรกิจ การค้า และบริการ ที่จดทะเบียนกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี ในปี 2538-2540 ดังนี้

ประเภทพาณิชย์	2538	2539	2540
ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล	12	14	14
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	2,852	3,195	3,535
บริษัทจำกัด	4,750	5,519	5,117
ทะเบียนพาณิชย์(ร้านค้า)	12,422	13,050	13,211
เฉพาะอำเภอเมือง			
	20,036	21,808	22,877

จากตารางแสดงให้เห็นว่าในปี 2539 มีสถานประกอบการที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นจากปี 2538 จำนวน 1,772 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.34 และในปี 2540(ข้อมูลถึงเดือน พ.ค. 2540) มีสถานประกอบการที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นจากปี 2539 จำนวน 1,069 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.9

ข้อมูลจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี แสดงจำนวนโรงงานที่มาจดทะเบียนโรงงานกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี ดังนี้

ปี	จำนวนโรงงาน	คนงาน	เงินลงทุน
2538	1,394	79,084	99,251,675,119บาท
2539	1,423	80,813	101,134,805,219บาท
2540 (ม.ค.-พ.ค.)	1,591	112,124	159,024,878,817บาท

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ในปี 2539 มีโรงงานที่จดทะเบียนกับสำนักงานอุตสาหกรรม จำนวน 1,423 ราย เพิ่มจากปี 2538 จำนวน 29 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 2 และในปี 2540 มีโรงงานจดทะเบียนจำนวน 1,591 โรงงาน เพิ่มจากปี 2539 จำนวน 168 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ด้านแรงงานและสวัสดิการ จังหวัดชลบุรีมีหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการรวม 11 แห่ง แม้ว่าอัตรากำลังของแต่ละหน่วยงานเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานตามหน้าที่ที่ได้รับ

ข้อมูลด้านแรงงาน**จำนวนแรงงานในจังหวัดชลบุรี**

วัยแรงงาน	564,129	คน
แรงงานต่างด้าว	5,597	คน
แรงงานต่างชาติ	11,449	คน

จำนวนสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง 1 คนขึ้นไป และจำนวนลูกจ้างภายในจังหวัดชลบุรีปี 2538

รวมสถานประกอบการทั้งภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการบริการ

รายการ	สถานประกอบการ	ลูกจ้าง
1. ยอดรวม	4,480	216,317
2. ขนาด 1-4 คน	1,968	4,165
3. ขนาด 5-9 คน	588	9,904
4. ขนาด 10-19 คน	551	7,578
5. ขนาด 20-49 คน	577	18,080
6. ขนาด 50-99 คน	281	20,621
7. ขนาด 100-299 คน	350	58,823
8. ขนาด 300-499 คน	86	81,248
9. ขนาด 500-999 คน	60	40,878
10. ขนาด 1,000 คนขึ้นไป	19	32,019

แรงงานที่เคลื่อนย้ายมาทำงานในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ปี 2539

1. โดยผ่าน BOI อยู่ในนิคมอุตสาหกรรม	จำนวน	1,015	คน
2. ทำงานชั่วคราว (เช่นกรณีมีภรรยาเป็นคนไทย)	จำนวน	1,181	คน
3. ต่างด้าวที่อนุญาตให้ทำงานโดยมติ ค.ร.ม. เช่น พม่า ลาว เขมร และอื่น ๆ	จำนวน	11,454	คน
4. คนงานที่เป็นคนไทยเคลื่อนย้ายโดยผ่าน จัดหางานจังหวัด (ส่วนใหญ่เป็นคนงานไร้ ข้อที่ยกขยับปีละครั้ง ประมาณ 75-80 %)	จำนวน	28,596	คน
รวม	จำนวน	42,240	คน

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี

พ.ศ.2537

โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2537 รวมทั้งสิ้น 1,250 โรงงาน

ประเภทอุตสาหกรรม

1. อุตสาหกรรมการเกษตร	281	โรงงาน
2. อุตสาหกรรมก่อสร้าง	138	โรงงาน
3. อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม	168	โรงงาน
4. อุตสาหกรรมแปรรูปไม้	144	โรงงาน
5. อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	51	โรงงาน
6. อุตสาหกรรมเคมีและพลาสติก	51	โรงงาน
7. อุตสาหกรรมโลหะและอโลหะ	79	โรงงาน
8. อุตสาหกรรมบริการ	239	โรงงาน
9. อุตสาหกรรมอื่น ๆ	99	โรงงาน
รวม	1,250	โรงงาน

พ.ศ.2538

โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรีปี พ.ศ.2538 รวมทั้งสิ้น 1,405 โรงงาน

ประเภทอุตสาหกรรม

1. อุตสาหกรรมการเกษตร	275	โรงงาน
2. อุตสาหกรรมก่อสร้าง	163	โรงงาน
3. อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม	176	โรงงาน
4. อุตสาหกรรมแปรรูปไม้	160	โรงงาน
5. อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	52	โรงงาน
6. อุตสาหกรรมเคมีและพลาสติก	75	โรงงาน
7. อุตสาหกรรมโลหะและอโลหะ	99	โรงงาน
8. อุตสาหกรรมบริการ	284	โรงงาน
9. อุตสาหกรรมอื่น ๆ	121	โรงงาน
รวม	1,405	โรงงาน

จำนวนแรงงานภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี

พ.ศ. 2537

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
อำเภอเมือง	7,785	6,652	14,437
อำเภอบ้านบึง	6,294	9,295	15,589
อำเภอหนองใหญ่	1,021	385	1,406
อำเภอบางละมุง	2,010	3,329	5,339
อำเภอพานทอง	1,196	715	1,911
อำเภอบ่อทอง	468	179	647
อำเภอศรีราชา	10,360	15,447	25,807
อำเภอสัตหีบ	443	86	529
อำเภอพนัสนิคม	3,012	2,386	5,398
รวม	32,589	38,474	71,063

พ.ศ. 2538

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม
อำเภอเมือง	10,020	8,318	18,338
อำเภอบ้านบึง	7,662	10,632	18,294
อำเภอหนองใหญ่	1,122	483	1,605
อำเภอบางละมุง	2,057	3,492	5,549
อำเภอพานทอง	1,602	930	2,532
อำเภอบ่อทอง	491	205	696
อำเภอศรีราชา	10,354	16,958	27,312
อำเภอสัตหีบ	338	44	382
อำเภอพนัสนิคม	3,234	2,648	5,882
รวม	36,880	43,710	80,590

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางแจกแจงความถี่

สถานภาพและปัญหาของแรงงานย้ายถิ่นภาคอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	320	51.2
หญิง	305	48.8
รวมตัวอย่างประชากร	625	100

ตารางที่ 2 จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 16	2	0.32
16 - 18	53	8.48
19 - 21	101	16.16
22 - 24	116	18.56
25 - 27	108	17.28
28 - 30	89	14.24
31 - 33	43	6.88
34 - 36	30	4.8
มากกว่า 36	69	11.04
ไม่ตอบ	14	2.24
รวม	625	100

ตารางที่ 3 จำแนกตามภูมิภาค

ภาค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เหนือ	71	11.36
ใต้	26	4.16
ตะวันออก	187	29.92
กลาง	94	15.04
ตะวันออกเฉียงเหนือ	238	39.52
รวม	625	100

ตารางที่ 4 จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	329	52.64
มีครอบครัว	292	46.72
ไม่ตอบ	4	0.64
รวม	625	100

ตารางที่ 5 จำแนกตามการย้ายครอบครัว (เฉพาะผู้มีครอบครัว)

การนำครอบครัวมาอยู่ด้วย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นำมาอยู่ด้วย	205	70.21
ไม่ได้นำมาอยู่ด้วย	87	29.79
รวม	292	100

ตารางที่ 6 จำแนกตามประสบการณ์ก่อนทำงานในโรงงาน

การเรียนรู้งานในโรงงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	249	39.84
ไม่เคย	376	60.16
รวม	625	100

ตารางที่ 7 จำแนกตามแหล่งฝึกงาน

สถานที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โรงงานฝึกให้	380	60.8
วิทยาลัยเทคนิค	86	13.72
โรงเรียนสารพัดช่าง	42	6.72
สถาบันฝีมือแรงงาน	39	6.24
อื่น ๆ เช่น กศน.	78	12.48
รวม	625	100

ตารางที่ 8 จำแนกตามระดับการศึกษา

ชั้น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ป. 4	108	17.28
ป.6 หรือ ป.7	160	25.6
ม.1 - ม.3	138	22.08
ม.4 - ม.6 หรือเทียบเท่า	35	5.6
สูงกว่า ม.6	115	18.4
อื่น ๆ	20	3.2
ไม่ตอบ	49	7.84
รวม	625	100

ตารางที่ 9 จำแนกตามสภาพที่พักอาศัย

สถานที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พักที่โรงงานจัดให้	103	16.48
บ้านตัวเอง	111	17.76
บ้านเช่า - ห้องเช่า	334	53.44
บ้านพ่อ แม่ ญาติ เพื่อน	74	11.84
อื่น ๆ	3	0.48
รวม	625	100

ตารางที่ 10 จำแนกตามอาชีพเดิม

ภาค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำงานโรงงาน	208	33.28
ทำไร่ทำนา	142	22.72
รับจ้าง	102	16.32
อยู่กับบ้าน	93	14.88
อื่น ๆ	80	13.80
รวม	625	100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำโดยเรียงลำดับเนื้อหาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแรงงานภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก ดังนี้

เพศ อายุ ภูมิภาค สถานภาพสมรส การย้ายครอบครัว ประสบการณ์ทำงาน แหล่งถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ระดับการศึกษา ที่พักอาศัย และอาชีพเดิม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้อัตราส่วนแบบร้อยละ เพื่อหาแนวโน้มของสถานภาพแรงงานภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก ซึ่งจะนำเสนอในรูปของตารางและการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เพื่อเปรียบเทียบและง่ายต่อความเข้าใจ

1. เพศ

จากตารางที่ 1	เพศชาย	ร้อยละ	51.2
	เพศหญิง	ร้อยละ	48.8

แรงงานเป็นเพศชายมากที่สุด แต่มีสัดส่วนที่เกือบไม่แตกต่างกับแรงงานเพศหญิงมากนัก

2. อายุ

จากตารางที่ 2			
	22 - 24 ปี	ร้อยละ	18.56
	25 - 27 ปี	ร้อยละ	17.28
	19 - 21 ปี	ร้อยละ	16.16
	ต่ำกว่า 16 ปี	ร้อยละ	0.32

แรงงานอายุ 22 - 24 ปี มีจำนวนมากที่สุด แต่อายุ 25 - 27 ปี และ 19 - 21 ปี มีจำนวนใกล้เคียงกัน กลุ่มอายุ 19 - 27 ปี คือ แรงงานส่วนใหญ่ของภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก อายุต่ำกว่า 16 ปี มีน้อยที่สุด หรือเกือบไม่มีเลย

3. ภูมิภาค

จากตารางที่ 3			
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ร้อยละ	39.52
	ภาคตะวันออก	ร้อยละ	29.92
	ภาคกลาง	ร้อยละ	15.04
	ภาคใต้	ร้อยละ	4.16

แรงงานมีภูมิลำเนาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด และภาคใต้น้อยที่สุด

4. สถานภาพสมรสทั้งโดยพฤตินัยและนิตินัย

จากตารางที่ 3

แรงงานเป็นโสด ร้อยละ 52.64

แรงงานสมรสแล้ว ร้อยละ 46.72

แรงงานส่วนใหญ่เป็น โสดแต่มีสัดส่วนแตกต่างกับแรงงานที่สมรสแล้วเพียงเล็กน้อย

5. การย้ายครอบครัว (ผู้มีครอบครัวหรือสมรสแล้ว)

จากตารางที่ 4

นำครอบครัวมาอยู่ด้วย ร้อยละ 70.21

ไม่ได้นำครอบครัวมาอยู่ด้วย ร้อยละ 29.79

แรงงานนำครอบครัวมาอยู่ด้วยมีจำนวนมากที่สุด และเป็นแนวโน้มของแรงงานส่วนใหญ่

อย่างชัดเจน

6. ประสบการณ์และการเรียนรู้ในการทำงานในโรงงาน

จากตารางที่ 5

ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ร้อยละ 60.16

เคยมีประสบการณ์มาก่อน ร้อยละ 39.84

แรงงานไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานโรงงานมาก่อนมีจำนวนมากที่สุด ซึ่งมีสัดส่วนที่แตกต่างกับแรงงานที่เคยมีประสบการณ์มาแล้วพอสมควร

7. แหล่งถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์

จากตารางที่ 6

เรียนรู้จากโรงงาน ร้อยละ 60.80

เรียนรู้จากวิทยาลัยเทคนิค ร้อยละ 13.76

เรียนรู้จากแหล่งอื่น ๆ ร้อยละ 12.48

โรงเรียนสารพัดช่าง ร้อยละ 6.72

สถาบันฝีมือแรงงาน ร้อยละ 6.24

แรงงานส่วนใหญ่เรียนรู้และได้รับการฝึกจากโรงงานมีจำนวนมากที่สุด และโรงเรียนสารพัดช่างและฝีมือแรงงานมีจำนวนน้อยที่สุด

8. การศึกษา

จากตารางที่ 7

ป. 6 - 7 ร้อยละ 25.60

ม. 1-3 ร้อยละ 22.08

สูงกว่า ม. 6	ร้อยละ	18.40
อื่น ๆ ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ	ร้อยละ	3.20

แรงงานมีระดับการศึกษา ป. 6 - 7 มากที่สุด และไม่จบการศึกษาภาคบังคับมีน้อยที่สุด
แรงงานที่มีระดับการศึกษา ป. 6 - 7 ถึง ม. 3 คือ แรงงานส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมภาคตะวันออก

9. ที่พักอาศัย

จากตารางที่ 8

บ้านเช่า - ห้องเช่า	ร้อยละ	53.44
บ้านตนเอง	ร้อยละ	17.76
ที่พักซึ่งโรงงานจัดให้	ร้อยละ	16.48
อาศัยบ้านพ่อแม่ เพื่อน และญาติ	ร้อยละ	11.84

แรงงานในภาคตะวันออกอาศัยอยู่บ้านเช่าและห้องเช่ามีจำนวนมากที่สุด

10. อาชีพเดิมก่อนมาทำงานในโรงงานภาคตะวันออก

จากตารางที่ 9

เคยทำงานในโรงงานอื่นมาก่อน	ร้อยละ	33.28
ทำไร่ ทำนา	ร้อยละ	22.72
รับจ้าง	ร้อยละ	16.32
อื่น ๆ	ร้อยละ	13.80

หนึ่งในสามของแรงงานอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเคยทำงานโรงงานอื่น ๆ มาก่อน
และที่ทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งไม่ใช่งานประจำมีจำนวนน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ เป็นการสำรวจสภาพของปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่ของโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานในพื้นที่ของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. สำรวจสภาพของปัญหา การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่ของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก
3. แสวงหาแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหอันเกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงาน
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้ใช้แรงงานในโรงงาน จำนวน 625 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่คณะวิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีการรวบรวมเนื้อหาสาระครอบคลุมเกี่ยวกับสถานภาพ, ภูมิหลัง, การทำงาน และปัญหาด้านความเป็นอยู่ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้อัตราส่วนร้อยละ หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยจะนำเสนอสรุปผลการวิจัยต่อที่ประชุมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม จำนวน 5 คน และเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงานฯ กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น จำนวน 5 คน เพื่อขอทราบความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ และการอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามครั้งนี้ รวมทั้งแนวทางการแก้ปัญหาในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยเสนอแนะ จะนำเสนอ 2 ประเด็น คือ ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานภาคอุตสาหกรรม สถานภาพของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก

1. ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานภาคอุตสาหกรรมสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

2. สถานภาพของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในตะวันออก (ชลบุรี)

- 2.1 เพศ ผู้ใช้แรงงานมีสัดส่วนระหว่างชายและหญิงใกล้เคียงกัน (ชาย ร้อยละ 51.2 ,หญิง ร้อยละ 48.8)
- 2.2 อายุ ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 19-27 ปี (อายุ 22-24 ปี ร้อยละ 18.56 ,อายุ 25-27 ปี ร้อยละ 17.28 , อายุ 19-21 ปี ร้อยละ 16.16) ไม่ปรากฏว่าใช้แรงงานเด็กในภาคอุตสาหกรรมภาคตะวันออก
- 2.3 ภูมิลำเนา ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 39.52), แรงงานในพื้นที่รองลงมา (ร้อยละ 29.92)
- 2.4 สถานภาพสมรสทั้งพหุติชายและนิติชาย ผู้ใช้แรงงานเป็นโสด (ร้อยละ 52.64) มากกว่าแรงงานที่สมรสแล้วเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 46.72)
- 2.5 การย้ายครอบครัวของผู้สมรสแล้ว ผู้ใช้แรงงานที่สมรสแล้วร้อยละ 70.21 นำครอบครัวมาอยู่ด้วย
- 2.6 ประสบการณ์การเรียนรู้ในการทำงานในโรงงาน ผู้ใช้แรงงาน ร้อยละ 60.16 ไม่เคยเรียนหรือฝึกงานมาก่อนที่จะมาทำงานในโรงงาน
- 2.7 แหล่งถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ผู้ใช้แรงงาน ร้อยละ 60.80 เรียนรู้จากโรงงาน หรือโรงงานฝึกงานให้
- 2.8 การศึกษา ผู้ใช้แรงงานร้อยละ 25.60 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และประถมศึกษาปีที่ 7 ร้อยละ 22.08 จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- 2.9 ที่พักอาศัย ผู้ใช้แรงงานร้อยละ 53.44 อาศัยอยู่ในบ้านเช่า หรือห้องแบ่งให้เช่า
- 2.10 อาชีพเดิมก่อนมาทำงานในอุตสาหกรรมภาคตะวันออก ส่วนใหญ่ผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเคยทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมาก่อน ร้อยละ 33.28

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปผลวิจัยนำเสนอต่อที่ประชุมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและผู้แทนจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน เพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อสรุปของการวิจัย

1. ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานภายนอกสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

2. สถานภาพเกี่ยวกับแรงงานภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก (ชลบุรี)

2.1 เพศ

แม้ว่าสัดส่วนของผู้ใช้แรงงานเพศหญิงและเพศชายจะไม่แตกต่างกันก็ตามแต่ที่ประชุมเห็นว่าขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรมมากกว่า เช่น อุตสาหกรรมรองเท้า และ ส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

2.2 อายุ

ที่ประชุมเห็นว่าผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่อายุ 19 - 24 ปี ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพราะช่วงอายุดังกล่าวเป็นวัยทำงานของแรงงานภาคอุตสาหกรรม

2.3 ภูมิฐานะ

แรงงานส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด และแรงงานมาจากพื้นที่รองลงมา ที่ประชุมมีมติเห็นว่า แรงงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักจะเป็นแรงงานชั้นพื้นฐาน ส่วนแรงงานภาคตะวันออกนั้นมักจะเป็นแรงงานทักษะ (Skill Labour) หรือหัวหน้างาน ซึ่งในจังหวัดระยองอาจมีสภาพตรงข้าม เพราะระยองเป็นเขตอุตสาหกรรมก้าวหน้า (Hi Technology Industry) นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่า แรงงานจากภาคกลางมาทำงานในภาคตะวันออกไม่มากนัก เพราะมีนิคมอุตสาหกรรม และ โรงงานรองรับอยู่แล้ว เช่น ในจังหวัดราชบุรี อูฐยา สระบุรี และ นครปฐม จึงไม่จำเป็นต้องย้ายมา ส่วนแรงงานอื่น ๆ ย้ายมาจากโรงงานในกรุงเทพฯ ไม่ใช่เพราะค่าแรงสูง แต่ความเป็นอยู่ดีกว่า และค่าครองชีพถูกกว่า

2.4 สถานภาพสมรส

ผู้ใช้แรงงานเป็น โสดและสมรสแล้ว ไม่มีสัดส่วนที่ต่างกันว่า ที่ประชุมเห็นว่า ส่วนใหญ่จะสมรสโดยพฤตินัยและไม่เปิดเผย เพราะโรงงานไม่นิยมรับผู้ใช้แรงงานสตรีที่สมรสแล้วเนื่องจากจะต้องรับภาระการลาคลอดและอื่น ๆ

2.5 การย้ายครอบครัวและการนำครอบครัวมาอยู่ด้วย

ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.21) ผู้สมรสแล้วนำครอบครัวมาอยู่ด้วย ที่ประชุมมีความเห็นว่าผู้ที่นำมาอยู่ด้วยมักจะไม่ใช่พ่อแม่หรือผู้สูงอายุ แต่จะเป็นสามีภรรยา และญาติพี่น้องในวัยทำงาน ซึ่งชักชวนกันมาทำงาน ใช้แรงงาน ส่วนบุตรนั้นมักจะไม่นำมาอยู่ด้วย แต่จะฝากให้บิดามารดา (ปู่ย่าตายาย) ในภูมิลำเนาเดิมเป็นผู้เลี้ยงดู เพราะสภาพความเป็นอยู่ไม่เอื้ออำนวย เนื่องจากอยู่รวมกันในบ้าน หรือ ห้องแบ่งเช่า ซึ่งอยู่รวมกันอย่างแออัด

2.6 ประสบการณ์และการเรียนรู้ในการทำงานในโรงงาน

ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนหรือ ฝึกหัดงานด้านอุตสาหกรรมมาก่อนทำงาน (ร้อยละ 60.16) ที่ประชุมเห็นด้วยกับข้อสรุปดังกล่าว เพราะแรงงานในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นแรงงานพื้นฐานที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีมากนัก

2.7 แหล่งถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์

ส่วนใหญ่ของแรงงาน (ร้อยละ 60.80) เรียนรู้จากโรงงาน หรือโรงงานฝึกให้ ที่ประชุมมีความเห็นว่าเป็นความจริง เพราะโรงงานสามารถประหยัดต้นทุนด้านเงินเดือน และอื่น ๆ โดยใช้แรงงานพื้นฐานที่มีการศึกษาไม่สูงนัก และนำมาฝึกงานเอง แต่ถ้าใช้แรงงานที่มีการศึกษาค่อนข้างสูงอาจมีต้นทุนด้านเงินเดือนสูงกว่าที่จะรับได้

2.8 การศึกษา

แรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 และประถมศึกษาปีที่ 7 (ร้อยละ 25.60) ที่ประชุมมีความเห็นว่า โรงงานอุตสาหกรรมในชนบะนั้นไม่เน้นการใช้เทคโนโลยีระดับสูงจึงมักนิยมใช้แรงงานพื้นฐานที่มีพื้นฐานการศึกษาไม่มากนักเพื่อประหยัดต้นทุน อาจแตกต่างจากอุตสาหกรรมที่จังหวัดระยอง

2.9 ที่พักอาศัย

แรงงานส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านแบ่งเช่า หรือห้องแบ่งเช่า (ร้อยละ 53.44) ที่ประชุมมีความเห็นว่าเป็นความจริงเพราะผู้ใช้แรงงานไม่สามารถเช่าซื้อที่อยู่อาศัยถาวรได้ เช่นแฟลตของการเคหะนิคมแหลมฉบังมีอัตราเช่าซื้อเดือนละ 3,500 บาท แต่ไม่มีผู้เช่าซื้อตามเป้าหมาย ปัจจุบันการเคหะให้เช่าเดือนละ 1,200 บาท แม้แต่แรงงานซึ่งอาศัยอยู่ในที่พักที่โรงงานจัดให้ก็ต้องเสียค่าเช่าแต่เป็นค่าเช่าในราคาถูกกว่าที่พักภายนอกโรงงาน (ส่วนใหญ่มักเป็นโรงงานที่เครื่องจักรทำงานตลอด 24 ชั่วโมง แรงงานทำงานเป็นกะ) ปัญหาสลับ อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพราะยังขาดนโยบายการแก้ไขปัญหาค่าที่ชัดเจน

2.10 อาชีพเดิมก่อนมาทำงานในโรงงานในภาคตะวันออก

ส่วนใหญ่(ร้อยละ 33.28) เป็นแรงงานอุตสาหกรรมมาก่อนทำงานในภาคตะวันออก ที่ประชุมเห็นว่าเป็นจริง เพราะแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักเคยทำงานในโรงงานในกรุงเทพฯ หรือ เขตปริมณฑลมาก่อน การย้ายมาอยู่ภาคตะวันออก เพราะเหตุผลด้านการคมนาคมสะดวก และค่าครองชีพไม่สูงมากนัก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการเคลื่อนย้ายแรงงาน และสภาพการณ์ของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจนน่าวิตกว่าจะเป็นปัญหาเรื้อรังที่แก้ได้ยากในอนาคต คือ

1. ปัญหาการขยายตัวของชุมชนแออัดในแหล่งอุตสาหกรรม
2. ปัญหาแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ปัญหาการขยายตัวของชุมชนแออัดในแหล่งอุตสาหกรรม

แรงงานที่เคลื่อนย้ายจากภูมิลำเนาเข้าสู่แหล่งอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีปัญหาสำคัญ คือ ที่อยู่อาศัย แม้ว่าภาคราชการโดยการเคหะแห่งชาติจะพยายามแก้ไขปัญหาคือ รongรับแรงงานอพยพเหล่านี้ โดยการสร้างแฟลตราคาถูก แต่ราคาเช่าซื้อของแฟลตดังกล่าวยังนับว่าสูง จนกระทั่ง ผู้ใช้แรงงานอพยพไม่สามารถเช่าซื้อได้ ผู้ใช้แรงงานเหล่านี้จึงแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยใน 2 ลักษณะ คือ การอยู่รวมกันหลายครอบครัวในบ้านแบ่งเช่า หรือ ห้องแบ่งเช่า และการเช่าที่ดินซึ่งชาวบ้านจัดสรรให้เช่าเป็นล็อก ๆ ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมมากที่สุด จากนั้นใช้วัสดุกิ่งถาวร เช่น ไม้อัดและไม้สังเคราะห์ที่ปักอาศัย จนกระทั่งขยายตัวเป็นชุมชนแออัดในเวลาต่อมา หากไม่เร่งหามาตรการป้องกันตั้งแต่ต้น ปัญหาดังกล่าวจะเพิ่มพูนมากขึ้น เมื่อแผนพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงเหนือดำเนินตามโครงการ การแก้ไขปัญหาจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. กรมผังเมือง และองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องกำหนดโซนที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับแรงงานอพยพ ซึ่งจะมีมาตรการที่จะไม่ให้ชุมชนเหล่านี้แปรสภาพไปเป็นชุมชนแออัด

ข. การเคหะแห่งชาติ และธนาคารอาคารสงเคราะห์ จะต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการที่อยู่อาศัยราคาถูกค่าเช่าซื้อ และค่าเช่าอยู่ในระดับที่ผู้ใช้แรงงานสามารถเช่าซื้อ หรือเช่าได้

ค. คณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงเหนือ และรัฐบาล จะต้องกำหนดเป็นนโยบายสำคัญในเรื่องที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงานอพยพอย่างจริงจังก่อนที่จะกลายเป็นปัญหาที่แก้ได้ยาก เช่นเดียวกับ ชุมชนแออัดทำเรือคลองเตย

ปัญหาแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สืบเนื่องมาจากอัตราค่าแรงขั้นต่ำภาคอุตสาหกรรมได้ทวีสูงขึ้นทุกปี จนกระทั่งค่าจ้างแรงงานกลายเป็นภาระต้นทุนมากขึ้น จนกระทั่งผู้บริหารในภาคอุตสาหกรรมแก้ปัญหา โดยการ ใช้แรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมก่อสร้าง และอุตสาหกรรมประมง แรงงานเหล่านี้มาจาก กัมพูชา พม่า และลาวตามลำดับ

การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว มีวิธีการดังนี้

1. กรณีที่ยังไม่สามารถแก้ไขค่าแรงขั้นต่ำที่อยู่ในระดับสูงจนอุตสาหกรรมไทย ขาดความได้เปรียบในเรื่องต้นทุนด้านแรงงาน แรงงานไทยจะต้องพัฒนาไปสู่แรงงานทักษะมากขึ้น และยอมรับให้แรงงานต่างด้าวมาเป็นแรงงานพื้นฐานของอุตสาหกรรมไทย
2. ปรับระบบอุตสาหกรรมให้ก้าวไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง เพื่อลดต้นทุนด้านแรงงาน และผลิตสินค้ามูลค่าสูง
3. การแก้ไขปัญหาระยะยาว คือ การยกเลิกการกำหนดค่าแรงขั้นต่ำ และใช้ระบบค่าแรงลอยตัว ตามอุปสงค์ อุปทาน ซึ่งจะสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรี

.....

207468

บรรณานุกรม

- การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. รายงานสรุปโครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก.
กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก, 2533.
- จรรยา เฉลิมทอง. ความแตกต่างของคุณลักษณะผู้ย้ายถิ่นเข้าเมืองหลัก กรุงเทพมหานครและ
เมืองอื่น ๆ . วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.
- เต็มศักดิ์ สุขวิบูลย์. ผลของการพัฒนาเมืองที่มีต่อการย้ายถิ่นในภาคตะวันออกของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. ผลการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกในทศวรรษ
หน้า. ชลบุรี : สำนักงานฝ่ายวิชาการ, 2531.
- สุกัญญา อาชีวิวิทย์. การย้ายถิ่นเข้าสู่เขตอุตสาหกรรมใหม่ : ศึกษาการย้ายถิ่นในเขต
อุตสาหกรรมอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2534.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากรเข้าสู่จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2530.
กรุงเทพฯ , 2530.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี. ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2537 -
2538. ชลบุรี , 2530.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่ง
ทะเลตะวันออก. กรุงเทพฯ , 2533.
- อนุ ดาวัฒน์. แบบแผนการย้ายถิ่นเข้าสู่จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
มหิดล, 2531.
- Everet S. ,Lee. "A Theory of Migration." Demography. Vol 3, No.1,1966.
- Ravenstein . "The Law of Migration." Journal of The Royal Statistical Society.June.1889.

ภาคผนวก

ชื่อนามคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

1. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ
2. นายพิชัย วัตตกุล รองนายกรัฐมนตรี	รองประธานกรรมการ
3. นายสมหมาย สุนทรกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	กรรมการ
4. พลเอกสิทธิ จิรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
5. พลเอกสิทธิ เศวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ	กรรมการ
6. นายอบ วสุรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
7. นายโกศล ไกรฤกษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	กรรมการ
8. นายชวน หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
9. นายสมังคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
10. นายณรงค์ วงศ์วรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
11. เรืออากาศโทสุลี มหาสันทนะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
12. นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
13. นายสุริ สิงห์เสนห์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง	กรรมการ
14. นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
15. นายบดี จุณณานนท์ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
16. นายเดชา บุญชูช่วย เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน	กรรมการ
17. นายประวิทย์ รุยาพร เลขาธิการคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	กรรมการ
18. นายเจริญ ชำรงเกียรติ ผู้อำนวยการสำนักผังเมือง	กรรมการ
19. นายอภิลาส ไสยถานนท์ อธิบดีกรมวิเทศสหการ	กรรมการ
20. พลเรือโท วินัย ไชยเพิ่ม ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ	กรรมการ
21. นายประภค อุตตะโมต ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี	กรรมการ
22. นายชัยวัฒน์ หุตะเจริญ ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง	กรรมการ
23. นายวิโรจน์ รามางกูร ที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
24. นายเสนาะ อุณากุล เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	กรรมการและเลขานุการ
25. นายสารวิทย์ โพธิ์วิหค ผู้อำนวยการศูนย์วิเคราะห์และประสานแผนปฏิบัติการ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

แผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

โดย ดร.สาวิตรี โพธิวิหค

คำนำ

พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ครอบคลุม 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 8.3 ล้านไร่ และประชากรปัจจุบันทั้งหมดประมาณ 1.6 ล้านคน

พื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาในระยะแรก มีอยู่ 2 บริเวณ คือ แหลมฉบัง (ชลบุรี) และมาบตาพุด (ระยอง) ทั้งนี้ โดยได้เริ่มมีการวางแผนอย่างจริงจังมาตั้งแต่ต้นปี 2524 สำหรับเป็นที่ตั้งอุตสาหกรรมที่พร้อมมูลด้วยระบบบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งท่าเรือน้ำลึก ถนนรถไฟ ไฟฟ้า น้ำ โทรศัพท์ โทรคมนาคม ฯลฯ รวมตลอดทั้งการวางแผนล่วงหน้าสำหรับผลกระทบที่จะติดตามมาในด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบัน ได้ผ่านขั้นตอนการวางแผนหลัก ๆ จนถึงขั้นที่ได้มีการก่อสร้างบางโครงการไปแล้ว เช่น ทางรถไฟสายฉะเชิงเทรา-สัตหีบ บางโครงการก็กำลังจะเริ่มก่อสร้างได้ เช่น ท่าส่งน้ำดอกกราย-มาบตาพุด ส่วนโครงการอื่น ๆ ก็กำลังอยู่ในขั้นตอนที่จะเริ่มทำการออกแบบรายละเอียดทางวิศวกรรมเพื่อก่อสร้างต่อไป

ภายในช่วงระยะเวลา 2 ปี ข้างหน้า คาดว่าจะมีการก่อสร้างขนาดใหญ่เกิดขึ้นให้เห็นอย่างชัดเจนทั้งในบริเวณแหลมฉบังและมาบตาพุด โดยการพัฒนาระยะแรกนี้จะแล้วเสร็จในอนาคตร้อยปี 5-6 ปีข้างหน้า หรือประมาณปี 2530-2531

ทำไมชายฝั่งทะเลตะวันออก?

เหตุผลที่เลือกพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีอยู่หลายประการกล่าวคือ

ก้ำกักรวมชาติ ที่จะใช้เป็นวัตถุประสงค์สำคัญสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมหลัก ได้มีการวางท่อใต้ทะเลจากหลุมก๊าซในอ่าวไทย มาขึ้นฝั่งที่นี่แล้ว

ลักษณะภูมิประเทศอำนวย สามารถสร้างท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ได้ มีที่ดินติดทะเลและมีขนาดใหญ่เพียงพอ มีแหล่งน้ำเพียงพอ และมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมน้อย

โครงสร้างพื้นฐานหลักมีอยู่ก่อนข้างสมบูรณ์ มีระบบถนน และไฟฟ้าคืออยู่แล้ว มีท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ และสนามบินอู่ตะเภาที่สามารถใช้งานได้ที่พื้นที่ สามารถพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมได้ง่าย

และประการสำคัญ คือ อยู่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานครมากเกินไปจนอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในระยะแรก

เป้าหมายการพัฒนา

การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีเป้าหมายสำคัญที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525-2529) รวม 3 ประการ คือ

- เพื่อกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพมหานครสู่ภูมิภาคอย่างเป็นระบบ
- เพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศเข้าสู่โฉมหน้าอุตสาหกรรมสมัยใหม่โดยระยะแรกจะใช้ทรัพยากรภายในประเทศโดยเฉพาะกำลังคน แรงงาน และตลาดภายในประเทศเป็นหลัก
- เพื่อเป็นศูนย์กลาง ที่จะสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นการเปิดประตูใหม่สำหรับการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์การพัฒนา

ในการพัฒนา ได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ดังนี้.-

ภาคเอกชน เป็นผู้นำการลงทุนด้านอุตสาหกรรม โดยจะอาศัยอุตสาหกรรมเป็นจุดเริ่มต้นนำการพัฒนา
รัฐบาล เป็นผู้นำการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งทำเรื่อน้ำลึกลง น้ำ ถนน รถไฟ ไฟฟ้า สื่อสาร
โทรคมนาคม ฯลฯ มาสนับสนุนควบคู่ไปกับการจัดหาที่ดิน การพัฒนาชุมชน การส่งเสริมการ
ลงทุน การควบคุมด้านสถานะสิ่งแวดล้อม เพื่อให้อุตสาหกรรมสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้อย่าง
มีประสิทธิภาพในระยะยาว

องค์ประกอบของแผนงาน

ประกอบด้วย 4 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

การจัดระบบบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ในอำนาจ
หน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของรัฐบาล ได้แก่

ทำเรื่อน้ำลึกลงแหลมฉบัง

ทำเรื่อน้ำลึกลงมาบตาพุด

นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง

นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

รถไฟสายจะเข็งเทรา-สัตหีบ

รถไฟ เชื่อมสัตหีบ-มาบตาพุด

รถไฟ เชื่อมสายตะวันออก-สายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือ

ท่าเรืออ่าวกรวย-มาบตาพุด

ท่าเรือหนองค้อ-แหลมฉบัง

ถนน ไฟฟ้า สื่อสารโทรคมนาคม และอื่น ๆ

การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมหลักบริเวณมาบตาพุด ได้แก่

โรงแยกก๊าซธรรมชาติ

ปุ๋ยเคมี

ปิโตรเคมี

โซดาแอช

อุตสาหกรรมเบาบริเวณแหลมฉบัง ได้แก่

การแปรรูปอาหารการเกษตร

ผลิตอาหารสัตว์

อิเล็กทรอนิกส์

แปรรูปยาง

ของเล่น เครื่องกีฬา และอื่น ๆ

อุตสาหกรรมขนาดใหญ่อื่น ๆ ได้แก่

อู่ซ่อมเรือ

โรงงานประกอบแท่นสำรวจในทะเล

การพัฒนาชุมชนและบริการสังคม เพื่อรองรับแรงงานอุตสาหกรรมที่จะเพิ่มขึ้น รวม
ตลอดทั้งประชากรท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม ให้สามารถนำครอบครัวไปตั้งถิ่นฐาน และทำมาหากินได้
อย่างเป็นการถาวร ได้แก่

การพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย

การพัฒนาด้านสถานศึกษา ระดับต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ

การพัฒนาด้านสาธารณสุข

การพัฒนาด้านบริการสังคมอื่น ๆ

ส่วนสนับสนุนอื่น ๆ ได้แก่ การส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรม และการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้อุตสาหกรรมต่าง ๆ เลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้พื้นที่เป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมมีสภาพแวดล้อมเหมาะสมสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยและชุมชนด้วย

บทบาทของรัฐบาล

โดยสรุปแล้ว บทบาทหลักของรัฐบาลสำหรับการพัฒนาในระยะแรกจะประกอบด้วย

การลงทุนพัฒนาและจัดระบบบริการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ

การให้สิ่งจูงใจด้านการลงทุนสำหรับอุตสาหกรรมต่าง ๆ

การร่วมลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงบางโครงการ เช่น โครงการปุ๋ยเคมี

การเอื้ออำนวยความสะดวก ต่อการลงทุนด้านอุตสาหกรรมให้สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

การจัดการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ให้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่บางโครงการที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวม เช่น โครงการปุ๋ยเคมี

การติดต่อขอความร่วมมือ จากต่างประเทศ ทั้งในเรื่องการจัดการแหล่งเงินลงทุนและความช่วยเหลือด้านเทคนิควิชาการ

บทบาทของเอกชน

ภาคเอกชน จะมีบทบาทสำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

การลงทุนพัฒนาด้านอุตสาหกรรม ภายใต้โอกาสและการริเริ่มจัดระบบบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการลงทุน และการจัดตั้งเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการลงทุนต่าง ๆ ของรัฐบาล

การให้ความร่วมมือต่อรัฐบาลด้านการควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อม โดยเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ

การชักชวนผู้ลงทุนจากต่างประเทศ มาร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรม

การเป็นผู้นำด้านการพัฒนาตลาดทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ

แผนการเงิน

จากประมาณการเบื้องต้น แผนงานพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจะใช้งบลงทุนทั้งหมด 100,000 ล้านบาท ในช่วงระยะเวลาประมาณ 10 ปี ประกอบด้วย

การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ร้อยละ 25 หรือ 25,000 ล้านบาท

แยกแหล่งเงินลงทุนออกได้เป็น

แหล่งเงินกู้ ร้อยละ 60 หรือ 15,000 ล้านบาท

งบประมาณ ร้อยละ 40 หรือ 10,000 ล้านบาท

การลงทุนด้านอุตสาหกรรม ร้อยละ 75 หรือ 75,000 ล้านบาท

แยกแหล่งเงินทุนออกได้เป็น

ภาคเอกชน ร้อยละ 75 หรือ 56,200 ล้านบาท

ภาครัฐบาล ร้อยละ 25 หรือ 18,800 ล้านบาท

ในส่วนของการลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นภาระหน้าที่โดยตรงของรัฐบาล ได้มีการทาบตามแหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก รัฐบาลญี่ปุ่น ไว้แล้ว ซึ่งได้รับความสนับสนุนเป็นอย่างดี และขณะนี้ก็ได้ตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นในการเตรียมเงินกู้สำหรับโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง และโครงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมหลักและท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด

ในส่วนของการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ซึ่งภาคเอกชนจะเป็นผู้นำการลงทุน นั้น ในระยะแรกรัฐบาลจะร่วมลงทุนด้วยสำหรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่บางโครงการ ภายใต้หลักเกณฑ์ว่าแต่ละอุตสาหกรรมจะต้องมีความเหมาะสมและคุ้มค่าต่อการลงทุน ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและเชิงพาณิชย์ภายในตัวเอง

การวางระบบการตัดสินใจ

แผนงานนี้ เป็นแผนงานขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก ต้องเกี่ยวข้องกับภาครัฐบาล และภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมตลอดทั้งสถาบันการเงินระหว่างประเทศต่าง ๆ ด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีระบบการตัดสินใจที่สามารถจะตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างทันต่อเวลาและเหตุการณ์ เพื่อความสำเร็จอย่างราบรื่นของการปฏิบัติงานตามแผน

ในการนี้ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก มี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ โดยมีศูนย์วิเคราะห์และประสานแผนปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ ทั้งนี้ คณะกรรมการมีอำนาจตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แทนคณะรัฐมนตรีได้

นอกจากนี้แล้ว คณะกรรมการ ก็ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อประสานการปฏิบัติการของส่วนราชการต่าง ๆ และดูแลงานสำคัญเฉพาะเรื่องอีก 4 คณะ คือ

คณะอนุกรรมการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก มีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายเสนาะ อุนากุล) เป็นประธาน โดยมี ศูนย์วิเคราะห์และประสานแผนปฏิบัติการ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ

คณะอนุกรรมการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกชายฝั่งทะเลตะวันออก มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (พลเรือเอก อมร ศรีรักษา) เป็นประธาน โดยมี การท่าเรือแห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ

คณะอนุกรรมการอุตสาหกรรมปิโตรเคมี มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา) เป็นประธาน โดยมี การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ

คณะอนุกรรมการวางแผนพัฒนาการศึกษาและสังคม มีอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสีป่นนที เกตุทัต) เป็นประธาน โดยมี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ

สถานะปัจจุบันของการพัฒนา

พื้นที่เป้าหมายแหลมฉบัง ได้จัดซื้อที่ดินสำหรับการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึก พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 10,100 ไร่ ไปเกือบครบสมบูรณ์แล้ว

สถานะความก้าวหน้าของโครงการสำคัญ ๆ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของรัฐบาลมีพอสรุปได้ดังนี้

โครงการนิคมอุตสาหกรรมและชุมชนแหลมฉบัง

- การศึกษาจัดทำแผนแม่บท ได้ติดต่อขอความช่วยเหลือด้านวิชาการแบบให้เปล่าจากรัฐบาลญี่ปุ่นแล้ว คาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ระหว่าง กรกฎาคม 2526 - เมษายน 2527. ระยะเวลา 10 เดือน
- การออกแบบรายละเอียดทางวิศวกรรมได้เจรจาทำความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่น จะใช้เงินกู้ญี่ปุ่นมาดำเนินการแล้ว คาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ระหว่างมกราคม 2527 - ตุลาคม 2527 ระยะเวลา 10 เดือน
- การก่อสร้าง ประมาณการว่า จะเริ่มได้ระหว่างเมษายน 2528 - เมษายน 2530 ระยะเวลา 2 ปี ค่าก่อสร้างระยะแรกประมาณ 300 ล้านบาท

โครงการทำเรื่อน้ำลึกแหลมฉบัง

- การศึกษารายงานความเหมาะสม แล้วเสร็จ ธันวาคม 2525
- การออกแบบรายละเอียดทางวิศวกรรม ได้เจรจาทำความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่น จะใช้เงินกู้ญี่ปุ่นมาดำเนินการแล้ว คาดว่า จะเริ่มดำเนินการได้ระหว่าง มกราคม 2527 - ตุลาคม 2527 ระยะเวลา 10 เดือน
- การก่อสร้าง ประมาณการว่า จะเริ่มได้ระหว่างเมษายน 2528 - เมษายน 2531 ระยะเวลา 3 ปี ค่าก่อสร้างระยะแรกประมาณ 2,500 ล้านบาท

โครงการท่าอานหนองค้อ-แหลมฉบัง

- การสำรวจและออกแบบรายละเอียดทางวิศวกรรม ได้เจรจาทำความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นจะใช้เงินกู้ญี่ปุ่นมาดำเนินการแล้ว คาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ระหว่างมกราคม 2527-ตุลาคม 2527 ระยะเวลา 10 เดือน
- การก่อสร้าง ประมาณการว่า จะเริ่มได้ระหว่างเมษายน 2528-สิงหาคม 2529 ระยะเวลา 16 เดือน ค่าก่อสร้างประมาณ 600 ล้านบาท

สำหรับโครงการอุตสาหกรรมในบริเวณแหลมฉบัง ซึ่งจะเป็นอุตสาหกรรมหลัก และอุตสาหกรรมส่งออก ที่ใช้แรงงานสูงและไม่มีปัญหาภาวะด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ได้มีการศึกษาโอกาสการลงทุนในเรื่องนี้แล้ว ปรากฏว่า มีแนวโน้มดีสำหรับอุตสาหกรรมตัวอย่างดังต่อไปนี้

- การแปรรูปอาหารการเกษตร
- การผลิตอาหารสัตว์
- การฟอกหนังแปรรูปหนังสัตว์
- การผลิตยาง แปรรูปยาง
- อิเล็กทรอนิกส์
- นาฬิกา
- ของเล่นและเครื่องกีฬา

พื้นที่เป้าหมายมาบตาพุด ได้จัดสรรเงินให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ไปซื้อที่ดินแล้ว จำนวน 200 ล้านบาท พื้นที่การพัฒนาระยะแรกประมาณ 3,500 ไร่

สถานะความก้าวหน้าของโครงการสำคัญ ๆ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของรัฐบาล มีพอสรุปได้ดังนี้

โครงการนิคมอุตสาหกรรมและชุมชนมาบตาพุด

- การศึกษาจัดทำแผนแม่บท กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ โดยได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการแบบให้เปล่าจากรัฐบาลญี่ปุ่นจะแล้วเสร็จเดือนตุลาคม 2526
- การออกแบบรายละเอียดทางวิศวกรรม ได้เจรจาทำความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่น จะใช้เงินกู้ญี่ปุ่นมาดำเนินการแล้ว คาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ระหว่างมกราคม 2527-ตุลาคม 2527 ระยะเวลา 10 เดือน
- การก่อสร้าง ประมาณการว่า จะเริ่มได้ระหว่างเมษายน 2528-เมษายน 2530 ระยะเวลา 2 ปี ค่าก่อสร้างระยะแรก 430 ล้านบาท

โครงการทำเรื่อน้ำลึกมาบตาพุด

- การศึกษาจัดทำแผนแม่บท กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการโดยได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการแบบให้เปล่าจากรัฐบาลญี่ปุ่น ควบคุมกันไปโดยผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จะแล้วเสร็จเดือนตุลาคม 2526
- การออกแบบรายละเอียดทางวิศวกรรม ได้เจรจาทำความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นจะใช้เงินกู้ญี่ปุ่นมาดำเนินการแล้ว คาดว่า จะเริ่มดำเนินการได้ระหว่างมกราคม 2527-ตุลาคม 2527 ระยะเวลา 10 เดือน
- การก่อสร้าง ประมาณการว่า จะเริ่มได้ระหว่างเมษายน 2528-กันยายน 2530 ระยะเวลา $2\frac{1}{2}$ ปี ค่าก่อสร้างระยะแรก 2,500 ล้านบาท

โครงการรถไฟฉะเชิงเทรา-สัตหีบ

- กำลังอยู่ในระหว่างการศึกษา โดยได้เริ่มก่อสร้างมาตั้งแต่ปี 2522 กำหนดจะแล้วเสร็จปี 2527 ขณะนี้ผลงานแล้วเสร็จกว่าร้อยละ 80
- ค่าก่อสร้างใช้จากเงินงบประมาณแผ่นดิน จำนวน 2,100 ล้านบาท เป็นทางเดี่ยวระยะทาง 143 กิโลเมตร

โครงการรถไฟสัทธิบ-มาบตาพุด

- การสำรวจและออกแบบรายละเอียดทางวิศวกรรม ได้เจรจาทำความตกลงกับรัฐบาลญี่ปุ่นจะใช้เงินกู้ญี่ปุ่นมาดำเนินการแล้ว คาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ระหว่างมกราคม 2527-ตุลาคม 2527 ระยะเวลา 10 เดือน
- การก่อสร้าง ประมาณการว่า จะเริ่มได้ระหว่างเมษายน 2528-เมษายน 2530 ระยะเวลา 2 ปี ค่าก่อสร้าง 300 ล้านบาท

โครงการท่อน้ำดอกกราย-มาบตาพุด

- เปิดซองประกวดราคาก่อสร้างแล้ว เมื่อ 27 ธันวาคม 2525 บริษัทอิตาเลียนไทย ดีเวลลอปเม้นท์ เสนอราคาต่ำสุด 547.80 ล้านบาท
- กรมชลประทานกำลังดำเนินการจะลงนามในสัญญาว่าจ้าง คาดว่า จะเริ่มก่อสร้างได้ระหว่างพฤษภาคม 2526-ตุลาคม 2527 ระยะเวลา 18 เดือน
- เป็นท่อน้ำเหล็กขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.35 เมตร ยาว 27.60 กิโลเมตร สามารถส่งน้ำได้ปีละ 75 ล้านลูกบาศก์เมตร

สำหรับโครงการอุตสาหกรรมในบริเวณมาตาฟูด ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักขนาดใหญ่ที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ นั้น มีสถานะความก้าวหน้าพอสรุปได้ดังนี้

โรงแยกก๊าซธรรมชาติ

- ได้มีการลงนามในสัญญาว่าจ้างกลุ่มบริษัทโตโย แรนเดล และมิตซูชิ จากประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ออกแบบและก่อสร้างแล้ว เมื่อ 21 ธันวาคม 2525 วงเงิน 4,108 ล้านบาท
- กำหนดวางศิลาฤกษ์ก่อสร้าง โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี วันที่ 22 เมษายน 2526
- กำหนดก่อสร้างแล้วเสร็จ พฤศจิกายน 2527

โครงการปุ๋ยเคมี

- ได้จัดทะเบียนจัดตั้งบริษัทปุ๋ยแห่งชาติ จำกัด แล้วเมื่อ 6 ตุลาคม 2525 โดยมีทุนจดทะเบียน 50 ล้านบาท ผู้ถือหุ้นประกอบด้วย ภาครัฐบาลร้อยละ 45 ภาคเอกชนฝ่ายผู้ผลิตและจำหน่ายปุ๋ยร้อยละ 45 และฝ่ายธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 10
- ขณะนี้บริษัทกำลังดำเนินการศึกษาความเหมาะสมของประเภทปุ๋ยที่จะผลิต โดยว่าจ้างบริษัท ฟอสเตอร์ วิลเลอร์ แห่งสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ดำเนินการ กำหนดแล้วเสร็จ กรกฎาคม 2526
- คาดว่า จะใช้ระยะเวลาออกแบบและก่อสร้างโรงงานประมาณ 4 ปี กำหนดแล้วเสร็จปี 2530 วงเงินลงทุนประมาณ 15,000 ล้านบาท

โครงการอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

- ได้ศึกษาความเหมาะสมแล้วเสร็จ และรัฐบาลได้ออกหนังสือเชิญชวนให้ ภาคเอกชนให้ยื่นข้อเสนอเพื่อลงทุนโครงการแล้ว เมื่อ 7 มกราคม 2526
- ขณะนี้กำลังดำเนินการคัดเลือกข้อเสนอการลงทุนอยู่ คาดว่า จะคัดเลือกผู้ลงทุนเอกชนสำหรับโครงการอุตสาหกรรมปิโตรเคมีช่วงท้าย เพื่อมาร่วมลงทุนกับรัฐบาลสำหรับโครงการอุตสาหกรรมปิโตรเคมีช่วงต้นได้เดือน มิถุนายน 2526
- กำหนดออกแบบและประกวดราคาก่อสร้าง ระหว่างกรกฎาคม 2526-กรกฎาคม 2527
- การก่อสร้าง ประมาณการว่า จะเริ่มได้ระหว่างสิงหาคม 2527-ตุลาคม 2530 วงเงินลงทุนประมาณ 20,000 ล้านบาท

โครงการโซดาแอซ

- กำลังอยู่ในระหว่างศึกษาความเหมาะสมขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับการพัฒนาเหมืองเกลือหินที่จะมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตโซดาแอซ คาดว่าจะแล้วเสร็จกรกฎาคม 2526
- หากผลการศึกษา ปรากฏว่าเหมาะสม การออกแบบและก่อสร้างโรงงาน จะต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 4 ปี วงเงินลงทุนประมาณ 8,700 ล้านบาท

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้

แผนงานการพัฒนาในระยะแรกนี้ คาดว่าจะก่อให้เกิดการจ้างแรงงานทั้งทางตรงและทางอ้อมในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นประมาณ 300,000 คน ซึ่งยังไม่รวมถึงแรงงานที่จะเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากกิจกรรมต่อเนื่องทางด้านพาณิชย์และบริการอื่น ๆ ที่จะติดตามมาอีก

อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นมา ในระยะแรก จะเป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าเป็นส่วนใหญ่ และจะช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศได้ ประมาณปีละ 40,000 ล้านบาท

สำหรับชุมชนในอนาคต ที่จะเป็ผลติดตามมาจากแผนพัฒนานี้ อาจคาดการณ์ได้ว่า

เมืองชลบุรี จะเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคที่ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นทั้งในเชิงธุรกิจการค้าและการบริหารงานภาครัฐบาล

แหลมฉบัง จะเป็นเมืองท่าสมัยใหม่ของประเทศ
 พัทยา จะเป็นเมืองท่องเที่ยวควบคู่ไปกับศูนย์พาณิชย์ และธุรกิจการค้า
 มาบตาพุด จะเป็นเมืองอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของประเทศ
 เมืองระยอง จะเป็นศูนย์บริการและฐานการศึกษา และวิจัย ด้านเทคโนโลยี

สรุป

แผนงานนี้ จะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับภาคเอกชนที่จะมาลงทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นหลักมากกว่าการผลักดันของรัฐบาล แต่ภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ และข้อมูลที่รวบรวมได้จากขั้นตอนการวางแผน ก็เชื่อว่า แผนงานนี้ จะประสบผลสำเร็จและเกิดขึ้นได้อย่างจริงจัง

เรามีโอกาสแล้วทั้งทรัพยากร ตลาด แรงงาน และผู้ลงทุน ในอันที่จะเตรียมตัวให้ประเทศของเราอยู่ในฐานะที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว ซึ่งหากเหตุการณ์ในประเทศเพื่อนบ้านรอบข้างเข้าสู่ภาวะปกติ เราจะได้พร้อมที่จะมีฐานรองรับการขยายการให้บริการและการส่งออกของสินค้าต่าง ๆ ในเชิงที่จะแข่งขันกับตลาดโลกได้ สำหรับภูมิภาคนี้ต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงความเสี่ยงของการลงทุนตามแผนงานนี้แล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า เรามีความเสี่ยงน้อยกว่าประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะเรามีทั้งวัตถุดิบภายในประเทศเองเป็นส่วนใหญ่มีแรงงานพร้อม และมีตลาดภายในประเทศที่ใหญ่เพียงพอ ซึ่งทั้งหมดนี้ จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมหลักให้เกิดขึ้นได้อย่างจริงจัง และคนไทยทุกคนก็มีส่วนที่จะช่วยเกื้อหนุนและผลักดันให้แผนงานขนาดใหญ่นี้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

“ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอันอาจเกิดจาก แผนพัฒนาพื้นที่ชายทะเลตะวันออก”

ศจ.ดร.ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์

แผนพัฒนาพื้นที่ฝั่งทะเลตะวันออกเป็นแผนงานร่วมระหว่างภาครัฐบาลกับเอกชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะพัฒนาพื้นที่ฝั่งทะเลบางตอนให้เป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรม การขนส่งทางบก และทางเรือ นอกจากนี้ยังมีความคิดที่จะสร้างเป็นเมืองอุตสาหกรรมรองลงมาจากกรุงเทพมหานคร โครงการนี้จัดว่าเป็นโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีการลงทุนทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนเป็นเงินประมาณหนึ่งแสนล้านบาท ซึ่งถ้าทำได้สำเร็จก็จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศอย่างมากมาย และควรจะนำความสมบูรณ์พูนสุขมาสู่ประชาชนในจังหวัดชลบุรีและระยองด้วย

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อชี้ให้เห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมกับเสนอปัญหาบางประการซึ่งอาจเกิดขึ้น ในเวลาเดียวกันก็จะเสนอข้อคิดเห็นในการป้องกันปัญหาบางประการพร้อมกับจะให้ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่บริเวณนี้ด้วย

การทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นการเดาโดยอาศัยหลักวิชาและประสบการณ์ของผู้เขียน ซึ่งอาจจะถูกหรือผิดก็ได้ โดยเหตุที่ผู้เขียนได้คลุกคลีกับงานด้านการศึกษาและวัฒนธรรมในบริเวณนี้มากพอสมควร เมื่อมีการทำนายอนาคตก็จะยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการทำนายในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์หรือไม่ก็ขอมอบให้แก่ผู้วางแผนพัฒนาและประชาชนใน 2 จังหวัดนี้ใช้เป็นเครื่องประกอบการพิจารณาในภายหลัง

ถ้ามองไปในอนาคต เราพอจะเดาได้ว่า จะมีเหตุการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นในบริเวณนี้ เหตุการณ์ดังกล่าวได้แก่

1. จะมีการก่อสร้างอย่างขนานใหญ่ในบริเวณมาบตาพุด-ระยอง และบริเวณแหลมฉบัง-ศรีราชา การก่อสร้างขนาดใหญ่ในระยะเริ่มต้นจะเป็นงานของภาครัฐบาล คือมีการสร้างท่าเทียบเรือ ถนน และอาคารของรัฐบาล ต่อมาก็จะเป็นการก่อสร้างของเอกชนซึ่งไปลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณทั้ง 2 นี้ การก่อสร้างของเอกชนในบริเวณมาบตาพุด-ระยอง จะมีแผนงานที่รัดกุมพอใช้ ส่วนการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณแหลมฉบัง-ศรีราชา เป็นสิ่งที่ทำนายได้ยาก เพราะยังไม่ทราบว่าจะมีเอกชนไปลงทุนสร้างอุตสาหกรรมเบาในบริเวณนี้มากน้อยเท่าใด และจะมีใครไปลงทุนในด้านใดบ้าง ส่วนการก่อสร้างของเอกชนที่จะตามมาก็ได้แก่ การก่อสร้างอาคารบ้านเรือน และร้านค้าในบริเวณทั้ง 2 นี้ ควรก่อสร้างบ้านเรือนอีกส่วนหนึ่งคงเป็นกิจการที่การเคหะแห่งชาติจะเป็นผู้ทำ สรุปได้สั้น ๆ ว่า จะมีการก่อสร้างในบริเวณทั้ง 2 นี้ และบริเวณใกล้เคียงเป็นอันมาก

2. จะมีคนเข้าไปอยู่ในเขตพัฒนาทั้ง 2 นี้เป็นจำนวนมาก ในระยะต้นก็จะมีคนงานซึ่งทำงานด้านการก่อสร้างเข้าไปอยู่ก่อน คนงานก่อสร้างเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ย้ายถิ่นชั่วคราว เมื่อหมดงานก่อสร้างแล้วเขาคงจะเคลื่อนย้ายไปทำงานที่อื่นต่อไป แต่ในระยะที่มีการก่อสร้างอย่างเข้มข้นก็จะมีพ่อค้าแม่ค้าไปตั้งร้านค้าขายกับคนงานเหล่านี้มากพอใช้ พ่อค้าแม่ค้าเหล่านี้ก็เช่นเดียวกับคนงานก่อสร้าง เขาคงจะเคลื่อนย้ายไปอยู่ที่อื่น เมื่อโอกาสในการค้าขายของเขาหมดไป ในบรรดาคนซึ่งเข้าไปทำงาน 2 ประเภทนี้ จะมีอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งจะตั้งรกรากในบริเวณนี้เป็นการถาวรต่อไป ต่อจากนั้นก็จะมีผู้ประกอบอาชีพในระดับสูงเข้าไปทำงานอุตสาหกรรมหนักในบริเวณมาบตาพุด-ระยอง และมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้าไปตั้งรกรากในบริเวณทั้งสองคือ มาบตาพุด-ระยองและแหลม

ฉบับ-ศรีราชา ส่วนผู้ประกอบการในบริเวณแหลมฉบัง-ศรีราชาจะเข้าไปอยู่ในบริเวณนี้ตามขนาดและประเภทของอุตสาหกรรมซึ่งมีผู้ไปลงทุนสร้างเงินในระยะหลัง

คนที่เข้าไปอยู่ในบริเวณทั้ง 2 นี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนซึ่งย้ายถิ่นมาจากที่อื่น ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงอาจไปร่วมประกอบอาชีพบางอย่างในบริเวณทั้ง 2 นี้ด้วย แต่คงจะมีจำนวนไม่มากนัก

3. การที่มีคนเข้าไปอยู่ในบริเวณทั้ง 2 นี้เป็นจำนวนมากจะทำให้เกิดความจำเป็นในการสร้างบริการทางสังคมอย่างน้อยที่สุด 2 อย่างคือ บริการด้านสาธารณสุขและบริการด้านการศึกษา สำหรับบริการด้านสาธารณสุขนั้น อาจมีความจำเป็นต้องสร้างโรงพยาบาลที่ทันสมัยขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง สำหรับบริการด้านศึกษานั้นคงจะต้องมีการสร้างโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นในบริเวณนี้ให้สอดคล้องกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ส่วนสถานศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาคงต้องมีการปรับปรุงหรือสร้างขึ้นใหม่ตามความจำเป็น

โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่จะสร้างขึ้นในเขตพัฒนานี้จะต้องเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงพอที่จะทำให้ผู้ประกอบอาชีพชั้นสูงในบริเวณนี้ส่งบุตรหลานเข้าเรียน แทนที่จะส่งบุตรหลานของตนเข้าไปเรียนในกรุงเทพมหานคร ใคร่ขอตั้งข้อสังเกตไว้ในตอนนี้ว่า ในการวางแผนพัฒนาสังคมนั้น ควรจะมีการวางแผนให้ชัดเจนว่าจะพยายามชักจูงให้เจ้าหน้าที่ชั้นสูงของรัฐและเอกชนตั้งรกรากถาวรในบริเวณนี้ให้มากที่สุด โรงเรียนและบริการสาธารณสุขรวมทั้งการรักษาความปลอดภัยในบริเวณนี้จะต้องมีคุณภาพดีเยี่ยม เราจึงจะสามารถดึงดูดให้คนชั้นสูงเหล่านี้ตั้งรกรากถาวรในบริเวณทั้ง 2 นี้ได้

4. การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของประชากรในเขตพัฒนา และชาวพื้นเมือง จะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คนที่อยู่ในเขตพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณมาบตาพุด-ระยอง จะเป็นคนในระบบอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งใช้เทคโนโลยีขั้นสูง คนพวกนี้จะมีรายได้สูง แต่จะมีจำนวนไม่มากนัก งานที่เขาทำก็เป็นงานซึ่งคนธรรมดาไม่รู้เรื่อง วิธีดำรงชีวิตของเขาก็แตกต่างไปจากชาวพื้นเมือง เขาต้องการที่อยู่อาศัย และบริการทางสังคม ซึ่งเหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมของเขา ถ้าผู้ลงทุนในภาคเอกชนมีความคิดที่จะจัดหาความสะดวกสบายในด้านที่อยู่อาศัยให้แก่เขาคนเหล่านี้ก็จะอยู่รวมกลุ่มอย่างโดดเดี่ยวเหมือนกับกลุ่มเจ้าพนักงาน โรงกลั่นน้ำมันของบางบริษัทซึ่งจัดขึ้นที่ศรีราชา การจัดเช่นนี้จะทำให้เจ้าพนักงานชั้นสูงเหล่านี้แยกตัวออกไปจากสังคมที่แวดล้อมตัวเขา ชีวิตของเขาจะผูกพันกับเมืองหลวง หรือต่างประเทศมากกว่าที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวระยอง

ในบริเวณแหลมฉบัง-ศรีราชา สภาพความแตกต่างเช่นนี้คงจะไม่ชัดเจนนัก ถ้าไม่ระมัดระวังให้ดีก็อาจมีการแยกกลุ่มอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้เช่นเดียวกัน

สภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนประกอบอาชีพในภาคเศรษฐกิจที่ทันสมัยกับสภาพของคนประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมย่อมแตกต่างกันมาก และในหลายกรณีก็เปิดโอกาสให้มีการเอารัดเอาเปรียบกันได้มาก ความแตกต่างเช่นนี้ ถ้ามีมากเกินไปย่อมไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในอนาคต

นอกเหนือไปจากนี้ความสับสนในการกินอยู่และการประกอบอาชีพในบริเวณทั้ง 2 นี้ และบริเวณที่ใกล้เคียง ย่อมจะทวีขึ้นอย่างมากมาเรื่อยๆ เริ่มต้นด้วยปัญหาการจราจร การรักษาความปลอดภัย การประกอบอาชีพอันไม่พึงประสงค์ของบุคคลบางกลุ่ม การแข่งขันผลประโยชน์และการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา

เมื่อได้มองดูว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นในอนาคตในด้านสังคมและวัฒนธรรมแล้ว เราควรมองต่อไปว่า สิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้นมีส่วนใดบ้างที่จะเกิดผลในทางลบ และเป็นผลเสียหายแก่การพัฒนาบ้านเมือง การกระทำของมนุษย์ทุกอย่างย่อมมีผลทั้งด้านดีและด้านที่ไม่ดี เราควรมองดูว่า จะมีส่วนที่ไม่ดีเกิดขึ้น ณ จุดใดบ้าง ในที่นี้ใครขอเสนอให้คิดถึงผลในทางลบ อันจะเกิดจากแผนพัฒนาพื้นที่ชายทะเลตะวันออกดังต่อไปนี้

1. ผลทางลบ ซึ่งอาจเกิดจากการขาดการประเมินผลและติดตามผลอย่างละเอียดรอบคอบ นักวางแผนย่อมวางมาตรการและวิธีการที่จะประเมินผลและติดตามผลไว้อย่างรอบคอบแล้ว แต่พอถึงเวลาปฏิบัติผู้ปฏิบัติทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชนอาจจะละเลยในเรื่องนี้ได้บ่อย ๆ

เรื่องซึ่งพอจะเอาได้เป็นเรื่องแรกได้แก่ การก่อสร้างทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน เมื่อลงมือทำเข้าจริงจะปรากฏว่า ความจำเป็นบางประการทำให้มีการเปลี่ยนแปลงแผนผัง ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบในทางที่เสียหายไปสู่ส่วนอื่นได้ ส่วนการก่อสร้างของภาคเอกชนนั้นเราต้องยอมรับว่าเป็นกิจกรรมที่ควบคุมได้ยากมาก ถ้าสำนักผังเมืองและฝ่ายปกครองไม่มีมาตรการที่เด็ดขาด การก่อสร้างในบริเวณทั้ง 2 นี้จะขาดระเบียบและทำให้เกิดความเสียหายได้มาก แหล่งเสื่อมโทรมอาจเกิดขึ้นได้ง่ายในบริเวณแหลมฉบัง-ศรีราชา แม้แต่ในเวลานี้ แหล่งเสื่อมโทรมก็ปรากฏอยู่ในบริเวณนี้อยู่บ้างแล้ว

การประกอบอาชีพของประชากรก็เช่นเดียวกัน นักวางแผนพัฒนาย่อมประเมินความต้องการด้านกำลังคนไว้อย่างรอบคอบ แต่เมื่อมีการพัฒนาแล้วจะปรากฏว่ามีคนย้ายถิ่นเข้าไปอยู่ในบริเวณทั้ง 2 นี้มากกว่าที่ประเมินไว้ คนจำนวนมากคงจะประกอบอาชีพอิสระทำการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือให้บริการที่จำเป็นบางอย่างแต่ก็อาจมีบุคคลจำนวนหนึ่งเข้าไปประกอบอาชีพที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทางฝ่ายบ้านเมืองป้องกันและปราบปรามได้ยากมาก อาชีพอันไม่พึงประสงค์หลายอย่าง เช่น การค้ายาเสพติด และการค้าประเวณี เป็นอาชีพซึ่งคนที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจบางคนหนุนหลังอยู่ แม้แต่คนที่มีอิทธิพลทางการเมืองและการปกครองบางคนก็อาจมีส่วนรับรู้ด้วย

ถ้าคิดจะสร้างบ้านสร้างเมืองให้เป็นสังคมที่ดี มีวัฒนธรรมอันดี ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและผู้ที่มีอำนาจในการปฏิบัติตามแผนพัฒนาจำเป็นจะต้องประเมินผลและติดตามผลความเคลื่อนไหวของประชาชนทุกหมู่เหล่าอย่างใกล้ชิด ถ้าปรากฏว่ามีการปฏิบัติที่เบี่ยงเบนมากเกินไปก็จำเป็นต้องหาทางระงับยับยั้งเสียตั้งแต่ต้นมือ ตัวอย่างที่ยกมาให้ดูเพียง 2 เรื่องนี้ เป็นเรื่องซึ่งพอจะเอาออกในขณะนี้ ส่วนเรื่องที่จะเกิดขึ้นจริง ๆ นั้น คงจะมีลักษณะซับซ้อนมากกว่าที่กล่าวมาแล้วเป็นอันมาก จึงใคร่ขอเสนอแนะไว้ในที่นี้ว่าในช่วงของการพัฒนานั้น ควรจัดให้มีการประเมินผลและติดตามผลอยู่อย่างสม่ำเสมอ

2. ผลทางลบอันอาจเกิดจากการเลือกปฏิบัติของแผนพัฒนา ในตอนต้นของบทความนี้ ผู้เขียนเองก็ได้เสนอไว้ว่า ถ้าจะมีการสร้างโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถม และโรงเรียนมัธยมในเขตพัฒนาทั้งสอง โรงเรียนเหล่านั้นจะต้องมีคุณภาพดีเยี่ยม นี่เป็นตัวอย่างของการเลือกปฏิบัติเพื่อดึงดูดให้เจ้าหน้าที่ชั้นสูงของรัฐบาลและเอกชนส่งบุตรหลานเข้าเรียนในท้องถิ่นและจะเป็นเครื่องชักนำให้เขาตั้งรกรากถาวรในเขตนั้น การเลือกปฏิบัติอย่างนี้ทำให้ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงมองเห็นความแตกต่างและความไม่ยุติธรรมได้อย่างชัดเจน

การเลือกปฏิบัติในด้านอื่นก็อาจเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การนำสาธารณูปโภคเข้าไปสู่เขตพัฒนา ประชาชนในเขตพัฒนาอาจมีน้ำประปาและไฟฟ้าใช้อย่างสมบูรณ์ แต่ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงอาจขาดแคลนสิ่งเหล่านี้ได้ เรื่องที่น่าเป็นห่วงอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ การติดตั้งโทรศัพท์

เมื่อได้มองดูว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นในอนาคตในด้านสังคมและวัฒนธรรมแล้ว เราควรมองต่อไปว่า สิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้นมีส่วนใดบ้างที่จะเกิดผลในทางลบ และเป็นผลเสียหายแก่การพัฒนาบ้านเมือง การกระทำของมนุษย์ทุกอย่างย่อมมีผลทั้งด้านดีและด้านที่ไม่ดี เราควรมองดูว่า จะมีส่วนที่ไม่ดีเกิดขึ้น ณ จุดใดบ้าง ในที่นี้ใคร่ขอเสนอให้คิดถึงผลในทางลบ อันจะเกิดจากแผนพัฒนาพื้นที่ชายทะเลตะวันออกดังต่อไปนี้

1. ผลทางลบ ซึ่งอาจเกิดจากการขาดการประเมินผลและติดตามผลอย่างละเอียดรอบคอบ นักวางแผนย่อมวางมาตรการและวิธีการที่จะประเมินผลและติดตามผลไว้อย่างรอบคอบแล้ว แต่พอถึงเวลาปฏิบัติผู้ปฏิบัติทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชนอาจจะละเลยในเรื่องนี้ได้บ่อย ๆ

เรื่องซึ่งพอจะเอาได้เป็นเรื่องแรกได้แก่ การก่อสร้างทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน เมื่อลงมือทำเข้าจริงจะปรากฏว่า ความจำเป็นบางประการทำให้มีการเปลี่ยนแปลงแผนผัง ซึ่งจะทำให้เกิดผลกระทบในทางที่เสียหายไปสู่ส่วนอื่นได้ ส่วนการก่อสร้างของภาคเอกชนนั้นเราต้องยอมรับว่าเป็นกิจกรรมที่ควบคุมได้ยากมาก ถ้าสำนักผังเมืองและฝ่ายปกครองไม่มีมาตรการที่เด็ดขาด การก่อสร้างในบริเวณทั้ง 2 นี้จะขาดระเบียบและทำให้เกิดความเสียหายได้มาก แหล่งเสื่อมโทรมอาจเกิดขึ้นได้ง่ายในบริเวณแหลมฉบัง-ศรีราชา แม้แต่ในเวลานี้ แหล่งเสื่อมโทรมก็ปรากฏอยู่ในบริเวณนี้อยู่บ้างแล้ว

การประกอบอาชีพของประชากรก็เช่นเดียวกัน นักวางแผนพัฒนาย่อมประเมินความต้องการด้านกำลังคนไว้อย่างรอบคอบ แต่เมื่อมีการพัฒนาแล้วจะปรากฏว่ามีคนย้ายถิ่นเข้าไปอยู่ในบริเวณทั้ง 2 นี้มากกว่าที่ประเมินไว้ คนจำนวนมากคงจะประกอบอาชีพอิสระทำการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือให้บริการที่จำเป็นบางอย่างแต่ก็อาจมีบุคคลจำนวนหนึ่งเข้าไปประกอบอาชีพที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทางฝ่ายบ้านเมืองป้องกันและปราบปรามได้ยากมาก อาชีพอันไม่พึงประสงค์หลายอย่าง เช่น การค้ายาเสพติด และการค้าประเวณี เป็นอาชีพซึ่งคนที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจบางคนหนุนหลังอยู่ แม้แต่คนที่มีอิทธิพลทางการเมืองและการปกครองบางคนก็อาจมีส่วนรับรู้อยู่ด้วย

ถ้าคิดจะสร้างบ้านสร้างเมืองให้เป็นสังคมที่ดี มีวัฒนธรรมอันดี ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและผู้ที่มีอำนาจในการปฏิบัติตามแผนพัฒนาจำเป็นจะต้องประเมินผลและติดตามผลความเคลื่อนไหวของประชาชนทุกหมู่เหล่าอย่างใกล้ชิด ถ้าปรากฏว่ามีการปฏิบัติที่เบี่ยงเบนมากเกินไปก็จำเป็นต้องหาทางระงับยับยั้งเสียตั้งแต่ต้นมือ ตัวอย่างที่ยกมาให้ดูเพียง 2 เรื่องนี้ เป็นเรื่องซึ่งพอจะเอาออกในระยะนี้ ส่วนเรื่องที่จะเกิดขึ้นจริง ๆ นั้น คงจะมีลักษณะซับซ้อนมากกว่าที่กล่าวมาแล้วเป็นอันมาก จึงใคร่ขอเสนอแนะไว้ในที่นี้ว่าในช่วงของการพัฒนานั้น ควรจัดให้มีการประเมินผลและติดตามผลอยู่อย่างสม่ำเสมอ

2. ผลทางลบอันอาจเกิดจากการเลือกปฏิบัติของแผนพัฒนา ในตอนต้นของบทความนี้ ผู้เขียนเองก็ได้เสนอไว้ว่า ถ้าจะมีการสร้างโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถม และโรงเรียนมัธยมในเขตพัฒนาทั้งสอง โรงเรียนเหล่านั้นจะต้องมีคุณภาพดีเยี่ยม นี่เป็นตัวอย่างของการเลือกปฏิบัติเพื่อดึงดูดให้เจ้าหน้าที่ชั้นสูงของรัฐบาลและเอกชนส่งบุตรหลานเข้าเรียนในท้องถิ่นและจะเป็นเครื่องชักนำให้เขาตั้งรกรากถาวรในเขตนั้น การเลือกปฏิบัติอย่างนี้ทำให้ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงมองเห็นความแตกต่างและความไม่ยุติธรรมได้อย่างชัดเจน

การเลือกปฏิบัติในด้านอื่นก็อาจเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การนำสาธารณูปโภคเข้าไปสู่เขตพัฒนา ประชาชนในเขตพัฒนาอาจมีน้ำประปาและไฟฟ้าใช้อย่างสมบูรณ์ แต่ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงอาจขาดแคลนสิ่งเหล่านี้ได้ เรื่องที่น่าเป็นห่วงอีกเรื่องหนึ่งได้แก่ การติดตั้งโทรศัพท์

ฉบบง-ศรรัราชฯ ส่วนผู้ประกอบอุตสาหกรรมในบริเวณแหลมฉบบง-ศรรัราชฯก็จะเข้าไปอยู่ในบริเวณนี้ตามขนาดและประเภทของอุตสาหกรรมซึ่งมีผู้ไปลงทุนสร้างขึ้นในระยะหลัง

คนที่เข้าไปอยู่ในบริเวณทั้ง 2 นี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนซึ่งย้ายถิ่นมาจากที่อื่น ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงอาจไปร่วมประกอบอาชีพบางอย่างในบริเวณทั้ง 2 นี้ด้วย แต่คงจะมีจำนวนไม่มากนัก

3. การที่มีคนเข้าไปอยู่ในบริเวณทั้ง 2 นี้เป็นจำนวนมากจะทำให้เกิดความจำเป็นในการสร้างบริการทางสังคมอย่างน้อยที่สุด 2 อย่างคือ บริการด้านสาธารณสุขและบริการด้านการศึกษา สำหรับบริการด้านสาธารณสุขนั้น อาจมีความจำเป็นต้องสร้างโรงพยาบาลที่ทันสมัยขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง สำหรับบริการด้านศึกษานั้นคงจะต้องมีการสร้างโรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นในบริเวณนี้ให้สอดคล้องกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น สถานศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาคงต้องมีการปรับปรุงหรือสร้างขึ้นใหม่ตามความจำเป็น

โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่จะสร้างขึ้นในเขตพัฒนานี้จะต้องเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงพอที่จะทำให้ผู้ประกอบอาชีพชั้นสูงในบริเวณนี้ส่งบุตรหลานเข้าเรียน แทนที่จะส่งบุตรหลานของตนเข้าไปเรียนในกรุงเทพมหานคร ใคร่ขอตั้งข้อสังเกตไว้ในตอนนี้ว่า ในการวางแผนพัฒนาสังคมนั้น ควรจะมีการวางแผนให้ชัดเจนว่าจะพยายามชักจูงให้เจ้าหน้าที่ชั้นสูงของรัฐและเอกชนตั้งรกรากถาวรในบริเวณนี้ให้มากที่สุด โรงเรียนและบริการสาธารณสุขรวมทั้งการรักษาความปลอดภัยในบริเวณนี้จะต้องมีคุณภาพดีเยี่ยม เราจึงจะสามารถดึงดูดให้คนชั้นสูงเหล่านี้ตั้งรกรากถาวรในบริเวณทั้ง 2 นี้ได้

4. การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของประชากรในเขตพัฒนา และชาวพื้นเมืองจะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คนที่อยู่ในเขตพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณมาบตาพุดระยะของ จะเป็นคนในระบอบอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งใช้เทคโนโลยีขั้นสูง คนพวกนี้จะมีรายได้สูง แต่จะมีจำนวนไม่มากนัก งานที่เขาทำก็เป็นงานซึ่งคนธรรมดาไม่รู้เรื่อง วิถีดำรงชีวิตของเขาก็แตกต่างไปจากชาวพื้นเมือง เขาต้องการที่อยู่อาศัยและบริการทางสังคม ซึ่งเหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมของเขา ถ้าผู้ลงทุนในภาคเอกชนมีความคิดที่จะจัดหาความสะดวกสบายในด้านที่อยู่อาศัยให้แก่เขาคนเหล่านี้ก็จะอยู่รวมกลุ่มอย่างโดดเดี่ยวเหมือนกับกลุ่มเจ้าพนักงาน โรงกลั่นน้ำมันของบางบริษัทซึ่งจัดขึ้นที่ศรัราชฯ การจัดเช่นนี้จะทำให้เจ้าพนักงานชั้นสูงเหล่านี้แยกตัวออกไปจากสังคมที่แวดล้อมตัวเขา ชีวิตของเขาจะผูกพันกับเมืองหลวง หรือต่างประเทศมากกว่าที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวระยอง

ในบริเวณแหลมฉบบง-ศรรัราชฯ สภาพความแตกต่างเช่นนี้คงจะไม่ชัดเจนนัก ถ้าไม่ระมัดระวังให้ดีก็อาจมีการแยกกลุ่มอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้เช่นเดียวกัน

สภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนที่ประกอบอาชีพในภาคเศรษฐกิจที่ทันสมัยกับสภาพของคนที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมย่อมแตกต่างกันมาก และในหลายกรณีก็เปิดโอกาสให้มีการเอารัดเอาเปรียบกันได้มาก ความแตกต่างเช่นนี้ ถ้ามีมากเกินไปย่อมไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในอนาคต

นอกเหนือไปจากนี้ความสับสนในการกินอยู่และการประกอบอาชีพในบริเวณทั้ง 2 นี้ และบริเวณที่ใกล้เคียง ย่อมจะทวีขึ้นอย่างมากมาชเร็ว เริ่มต้นด้วยปัญหาการจราจร การรักษาความปลอดภัย การประกอบอาชีพอันไม่พึงประสงค์ของบุคคลบางกลุ่ม การแย่งชิงผลประโยชน์และการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา

ผู้ลงทุนภาคเอกชนต้องการบริการนี้อย่างมาก เพื่อเขาจะได้สร้างระบบการสื่อสารระหว่างเขตพัฒนาที่กรุงเทพมหานครได้สะดวกและรวดเร็ว ถ้าไม่ระมัดระวังให้ดีก็จะทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างชาวเมืองกับเขตพัฒนาได้ง่ายมาก การตัดถนนและการขนส่งอย่างอื่นอาจมีการเลือกปฏิบัติให้เกิดความสะดวกในเรื่องการไปมาระหว่างเขตพัฒนาที่กรุงเทพมหานครมากกว่าที่จะให้มีการไปมาระหว่างเขตพัฒนาที่ชุมชนในบริเวณนั้น

ในแผนพัฒนาฉบับนี้ ได้มีการวางแผนสร้างอ่างเก็บน้ำสำหรับให้บริการแก่เขตพัฒนาและตัวเมืองหลักใน 2 จังหวัดนี้ เข้าใจว่าจะมีน้ำเพียงพอสำหรับการอุตสาหกรรมและการใช้สอยของชาวเมืองในบริเวณนี้ สิ่งที่น่าเป็นห่วงก็คือ ประชากรส่วนใหญ่ของเมืองทั้ง 2 ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม ถึงแม้จะเป็นเกษตรกรรมที่อาศัยน้ำฝนก็จริง แต่ถ้ามีการขาดแคลนน้ำอย่างหนัก ความขัดแย้งทางสังคมระหว่างเกษตรกรกับประชาชนในเขตพัฒนาและเขตเมืองอาจเกิดขึ้นได้อย่างรุนแรง ตัวอย่างเช่นนี้เคยเกิดขึ้นแล้วในจังหวัดชลบุรี ถ้าสามารถหาทางป้องกันได้ก็ควรรีบทำเสียตั้งแต่ในระยะต้น

3. ผลในทางลบ อันอาจเกิดจากการอยู่อย่างโดดเดี่ยวของประชากรในเขตพัฒนา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในระยะนี้ได้แก่ บริเวณที่สร้างโรงแรมทันสมัยในเมืองพัทยา ถ้าจะมุ่งพัฒนามาตามหาดูดและแหลมฉบังให้เป็นเมืองอุตสาหกรรม และเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดระยอง และชลบุรีแล้ว ผู้วางแผนและผู้นำแผนไปปฏิบัติรวมทั้งผู้ลงทุนภาคเอกชนจะต้องใช้ความพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้เขตพัฒนาทั้ง 2 ผสมกลมกลืนกับเมืองซึ่งมีอยู่ดั้งเดิมให้ได้ การสร้างบ้านสร้างเมืองให้เป็นปึกแผ่นโดยให้ประชาชนอยู่ร่วมกันด้วยความสงบและราบรื่นนั้นจะต้องอาศัยกิจกรรมทางสังคมและทางวัฒนธรรมเป็นประการสำคัญ เรื่องนี้จะได้กล่าวถึงในตอนท้ายของบทความนี้

เป็นธรรมชาติของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ผู้วางแผนจะต้องมองผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจเป็นประการสำคัญ การพิจารณาถึงพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นถึงแม้ว่าผู้วางแผนจะให้ความเอาใจใส่อย่างไรก็ตาม มักจะปรากฏว่ามีการจัดสรรค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมน้อยกว่าความจำเป็น

ผู้เขียนไม่ได้ตั้งใจจะวิจารณ์ผู้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ก็เห็นข้อเท็จจริงซึ่งจะต้องยอมรับว่าผู้วางแผนเศรษฐกิจยังมองไม่เห็นกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างชัดเจนพอที่จะจัดไว้ในแผนได้ แม้แต่จะถามผู้เขียนซึ่งมีประสบการณ์ในการวางแผนพัฒนาการศึกษามากพอสมควร ผู้เขียนก็คงตอบว่า ยังไม่สามารถที่จะให้ความคิดได้อย่างชัดเจนในระยะนี้ เหตุที่ตอบเช่นนี้ก็เพราะว่า พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นเป็นกิจกรรมซึ่งประชาชนจะเป็นผู้สร้างขึ้นตามความต้องการของเขา คงไม่มีนักวางแผนคนใดที่สามารถเดาใจของประชาชนได้ถูกว่า เขาจะพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของเขาไปในทิศทางใด สิ่งที่จะทำได้ในระยะนี้ก็คือ วางแผนพัฒนาในส่วนที่จำเป็นขั้นต้นเสียก่อน พร้อมกันนั้นก็ควรมีการกำหนดงบประมาณเผื่อขาดเผื่อเหลือไว้เพิ่มเติมในระยะหลัง การกระทำเช่นนี้อาจไม่สอดคล้องกับวิธีวางแผนที่ดี แต่ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องคิดไว้ล่วงหน้าตั้งแต่บัดนี้

ในด้านการวางแผนพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมเบื้องต้นนั้น ผู้เขียนขอเสนอแนะให้จัดทำดังต่อไปนี้

1) จัดให้มีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในจังหวัดชลบุรี และระยอง ทั้งหมดนับตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยมีความมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้จบการศึกษาทุกระดับมีความสามารถสูงพอที่จะประกอบอาชีพในภาคเศรษฐกิจที่ทันสมัยได้ เรื่องนี้คณะผู้วิจัยจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเสนอให้นำเอาวิธีการที่เรียกว่า การศึกษาเพื่อการอาชีพ (Career Education)

มาใช้กับการเรียนการสอนในระดับประถม มัธยม และระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษา ซึ่งก็เป็นแนวคิดที่คล้ายหนึ่ง หลักสูตรประถมและมัธยมศึกษาซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ก็สอดคล้องกับความคิดนี้ ในขณะที่เดียวกันก็นำพิจารณาว่า องค์การ UNESCO ได้เสนอความคิดเรื่องการศึกษาเพื่อการทำงานและการอาชีพ (Work Oriented Education) ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักสูตรปัจจุบันเช่นเดียวกัน เรื่องนี้คงเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการที่จะศึกษาหาแนวทางเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับเป็นการเริ่มต้นไว้ก่อน

การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องทำในระยะนี้ ถ้ามอบหมายให้ระบบการศึกษาจัดทำก็ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้ได้สัดส่วนกันด้วย และในขณะเดียวกันก็ต้องมองไปถึงการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เด็กหนุ่มสาวที่พลาดโอกาสทางการศึกษา มีเด็กกลุ่มหนึ่งซึ่งนำเป็นห่วงมาก คือพวกที่เรียนจบประถมศึกษาแล้ว แต่ไม่ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา เด็กเหล่านี้อายุยังน้อยและร่างกายยังไม่เจริญเติบโตพอที่จะประกอบอาชีพได้ เมื่อออกจากโรงเรียนแล้วก็ต้องมาอยู่กับบ้านเฉย ๆ เป็นเวลาหลายปี จึงจะหางานทำได้ ผู้เขียนเคยเสนอแนะให้รื้อฟื้นระบบประถมพิเศษ ซึ่งมีใช้อยู่ในสมัยก่อนมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ความคิดในเรื่องนี้ได้แก่ การขยายการศึกษาภาคบังคับให้สูงกว่าการประถมศึกษา เมื่อเด็กจบประถมศึกษาไปแล้วก็บังคับให้เรียนชั้นประถมพิเศษต่อไปอีกประมาณ 2 ปี การเรียนการสอนในชั้นประถมพิเศษนี้เป็นการเรียนวิชาอาชีพบางอย่างและเรียนวิชาซึ่งเป็นหลักในการครองชีวิตให้เข้มข้น โดยมีความมุ่งหมายว่า การเรียนในชั้นประถมพิเศษนี้จะทำให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น และรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองมากยิ่งขึ้น

2) จัดให้มีการส่งเสริมวัฒนธรรมประจำถิ่น เรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดทำแพร่หลายทุกจังหวัดอยู่แล้ว กิจการด้านนี้ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประชาชนกับทางราชการและการศึกษาทุกระดับ ถ้าจัดให้สำเร็จได้ก็จะทำให้ประชาชนมีความรักและทราบซึ่งในวัฒนธรรมของท้องถิ่นและวัฒนธรรมของชาติ งานนี้เป็นงานซึ่งจะต้องทำต่อเนื่องกันเป็นระยะยาว จึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ สำหรับโครงการที่จะจัดทำนั้นคงต้องอาศัยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นผู้คิดให้

3) จัดให้มีการปรับปรุงระบบบริการสาธารณสุข และการรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน เรื่องทั้ง 2 นี้ ผู้เขียนไม่มีประสบการณ์และไม่มีข้อเสนอแนะ เป็นแต่เพียงอยากชี้ให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดทำ ส่วนการวางแผนและการนำแผนไปปฏิบัตินั้นคงเป็นหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงมหาดไทย

ในตอนท้ายของบทความนี้ผู้เขียนขออนุญาตคิดเล่นดูว่ามีกิจกรรมอันใดบ้างที่ประชาชนในจังหวัดชลบุรี ระยอง และผู้ลงทุนซึ่งมาจากที่อื่น จะช่วยกันจัดทำเพื่อเป็นการปูพื้นฐานสำหรับสร้างความร่วมมือระหว่างนักลงทุนกับประชาชนในจังหวัดทั้ง 2 นี้ ผู้เขียนมีความรู้สึกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักลงทุนกับประชาชนโดยทั่วไปยังไม่เกิดขึ้น ถ้าเกิดขึ้นในบางที่บางแห่งก็เป็นแต่เพียงการบริจาคหรือการทำบุญของนักลงทุนเท่านั้น ยังไม่ได้มีการร่วมมือกันโดยมีฐานะเสมอกันในอันที่จะสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างแท้จริงได้กล่าวมาแล้วว่า เรื่องนี้ขอเป็นเรื่องคิดเล่นซึ่งอาจเป็นความคิดที่ไร้สาระก็ได้ ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็อยากเสนอให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาทำมาหากินในเขตจังหวัดชลบุรีและระยองได้คิดไว้บ้าง

ในเขตเมืองพัทยาและบริเวณที่ตากอากาศอื่น ๆ ใน 2 จังหวัดนี้ มีโรงแรมที่ทันสมัยเป็นจำนวนมาก และมีนักท่องเที่ยวมาพักผ่อนหย่อนใจเป็นจำนวนมาก ผู้เขียนมีความสงสัยว่า ทำไมจึงไม่มีวงดนตรีสากล หรือวงดนตรีไทยชั้นเยี่ยมเกิดขึ้นจากท้องที่ของจังหวัดชลบุรี และระยอง

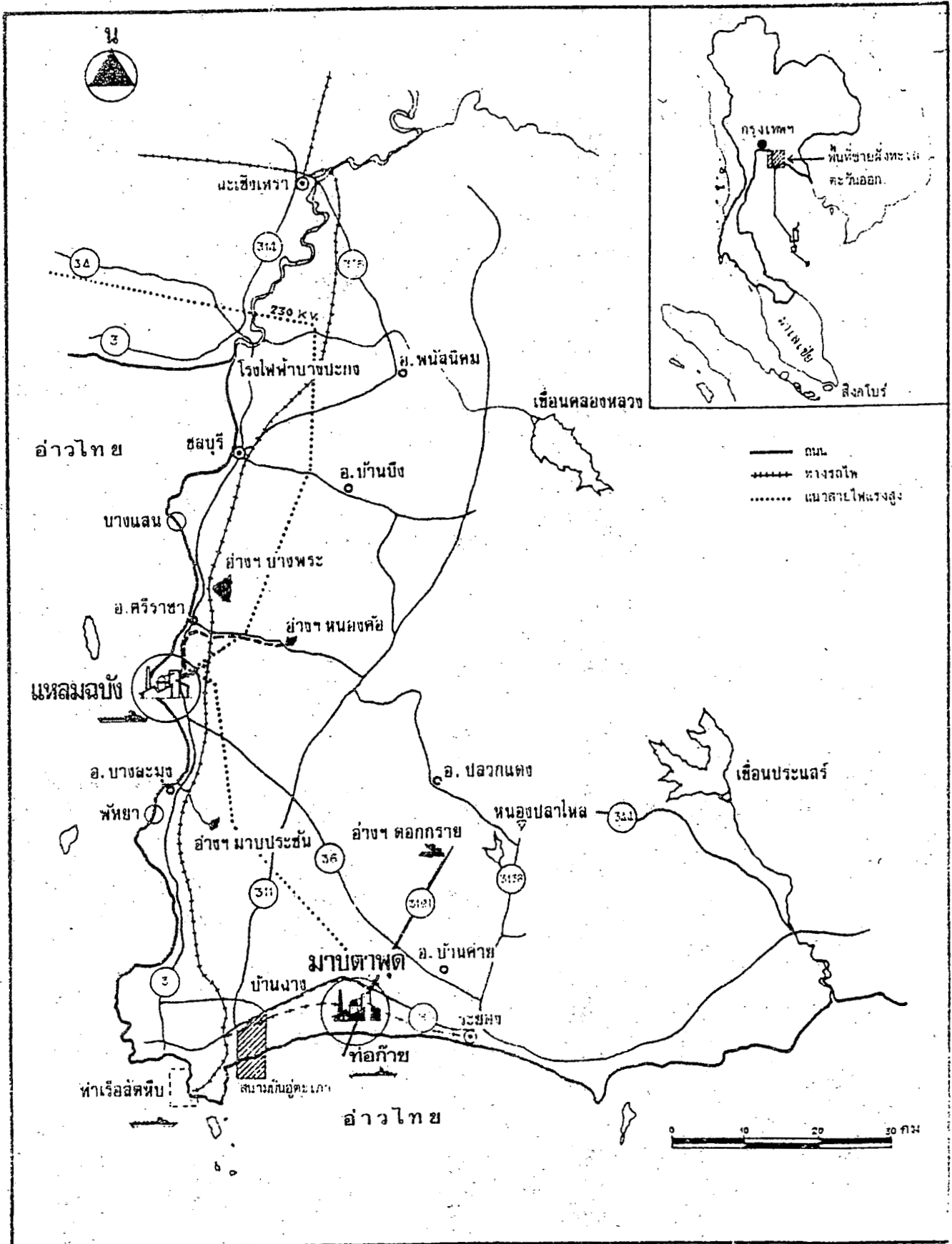
โดยความดำริของคนพื้นเมืองและมีเจ้าของโรงแรมเป็นผู้สนับสนุน หรือถ้าจะคิดในทางกลับกัน ทำไมเจ้าของโรงแรมจึงไม่รวมกลุ่มกันสร้างและแสวงหาผู้มีพรสวรรค์ในท้องที่ 2 จังหวัดนี้ขึ้นมา กิจกรรมเช่นนี้ควรมีผู้ริเริ่มและมีการลงทุนบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งก็อยู่ในวิสัยที่จะจัดทำขึ้นได้ แม้แต่สมาคมศิษย์เก่าหนังสือพิมพ์พยากรณ์ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มให้มีการอภิปรายในครั้งนี้อาจจัดทำในเรื่องนี้ได้

นอกเหนือไปจากเรื่องดนตรี ผู้เขียนก็คิดเลยเถิดไปถึงการสร้างทีมกีฬาสมัครเล่นของจังหวัดหรือท้องถิ่นบางแห่ง โรงแรมในพัทยาหรือโรงกลั่นน้ำมันที่แหลมฉบัง จะช่วยกันอุปการะให้มีทีมนักกีฬาเยาวชนของจังหวัดให้เป็นปึกแผ่นจนสามารถเข้าไปแข่งขันในกรุงเทพมหานคร นำชื่อเสียงมาสู่จังหวัดในภายหลัง กิจกรรมเช่นนี้ผู้เขียนก็คิดว่าอยู่ในวิสัยที่จะทำได้และเป็นการลงทุนที่ไม่มากนักเกินไป

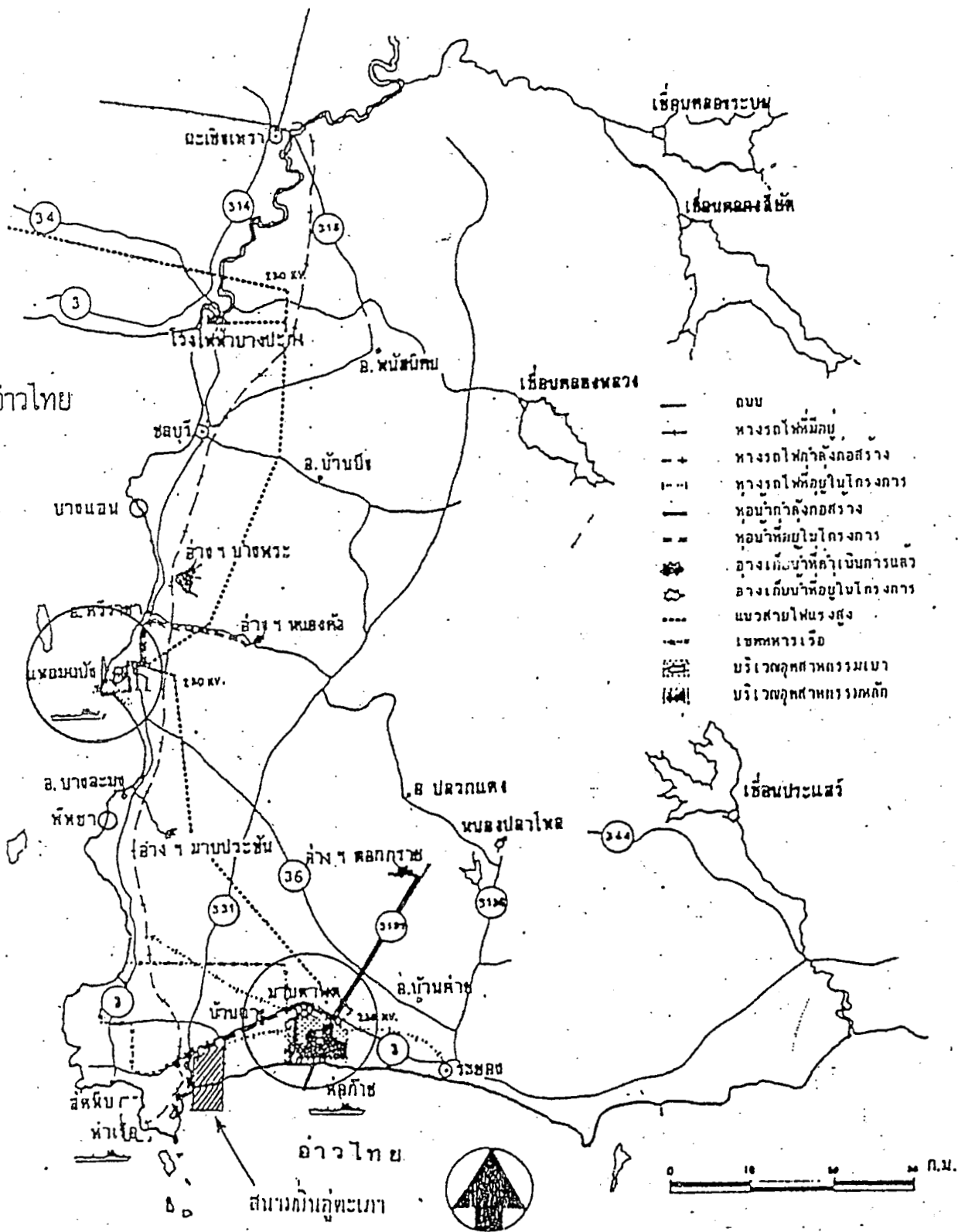
การสร้างกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นควรสร้างจากท้องถิ่นและการสร้างจากสิ่งซึ่งอยู่ในวิสัยที่จะทำได้ เมื่อสร้างขึ้นแล้วประชาชนและผู้มาลงทุนในจังหวัดทั้ง 2 นี้จะมองเห็นช่องทางในการที่จะร่วมมือกันพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในอันดับต่อไป

ขอจบด้วยการกล่าวว่า “ของดี ของงามนั้น ถ้าจะเกิดขึ้นก็ต้องมีผู้ทำให้เกิดขึ้น” ถ้ารัฐบาล เอกชน ผู้ลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมและประชาชนในจังหวัดทั้ง 2 จะช่วยกันสร้างบ้านสร้างเมืองก็ควรช่วยกันคิดสร้างของดีของงามเสียตั้งแต่บัดนี้

แผนที่โครงสร้างพื้นฐานในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

แผนที่แสดงโครงสร้างพื้นฐานในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

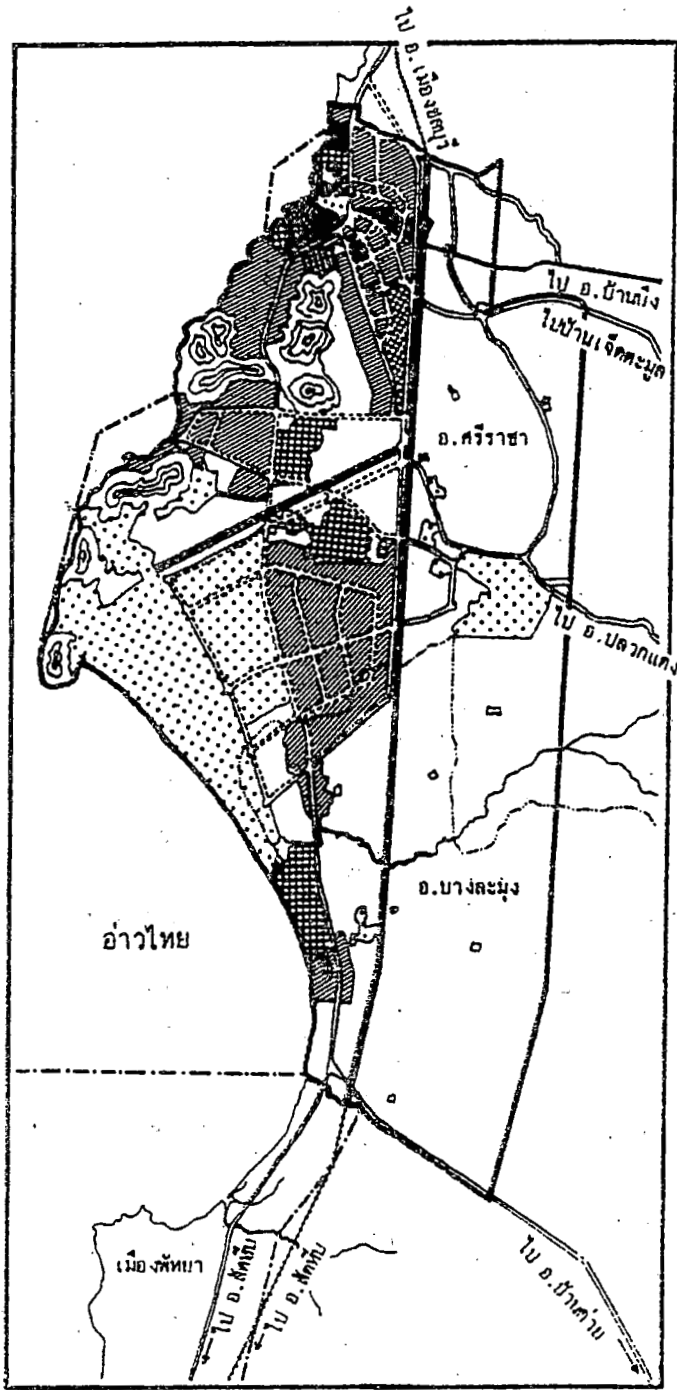

ผังเมืองรวมแหลมฉบัง

แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภททำกฎกระทรวง

ฉบับที่ 35 (พ.ศ. 2530)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

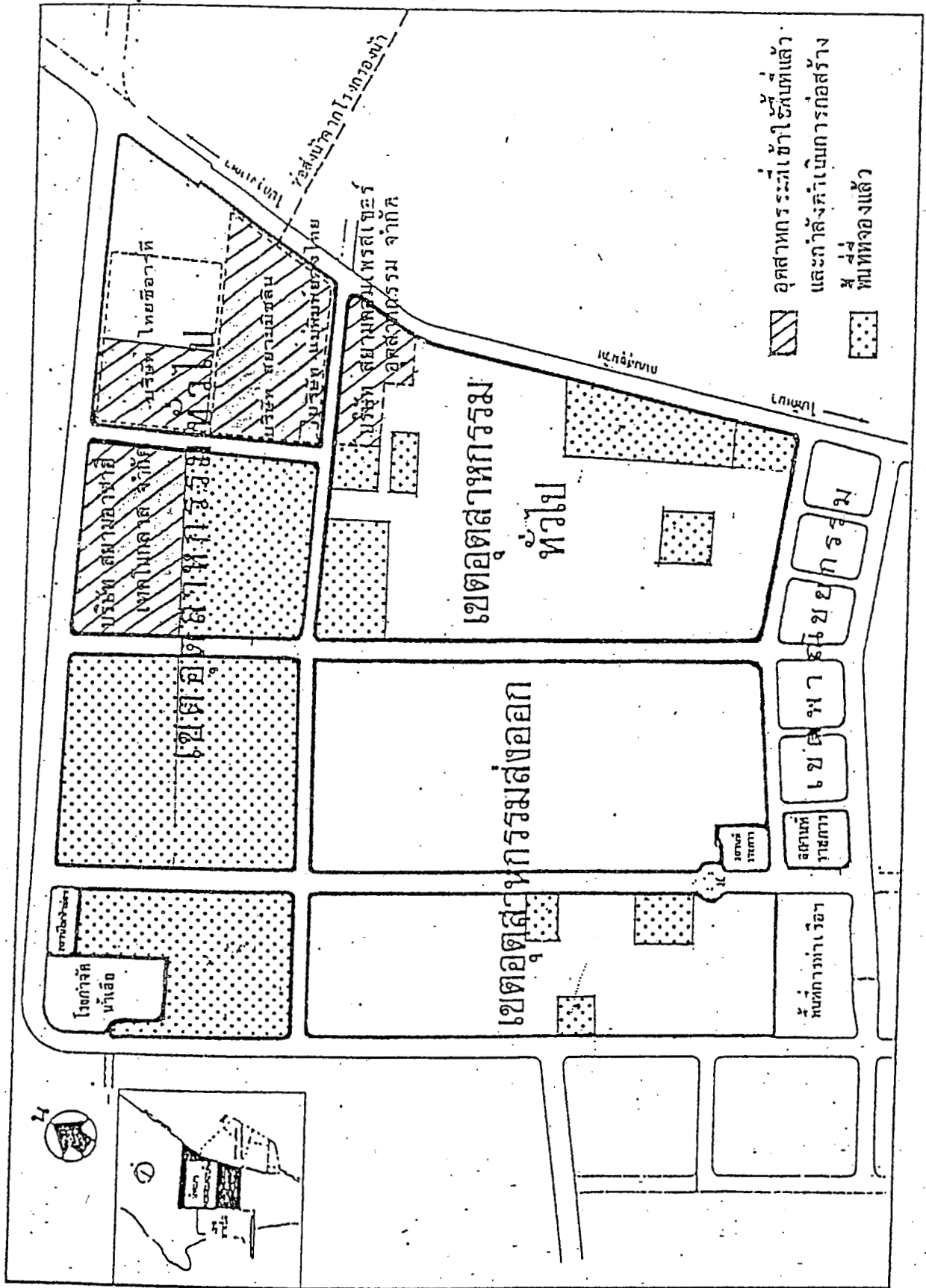

เครื่องหมาย

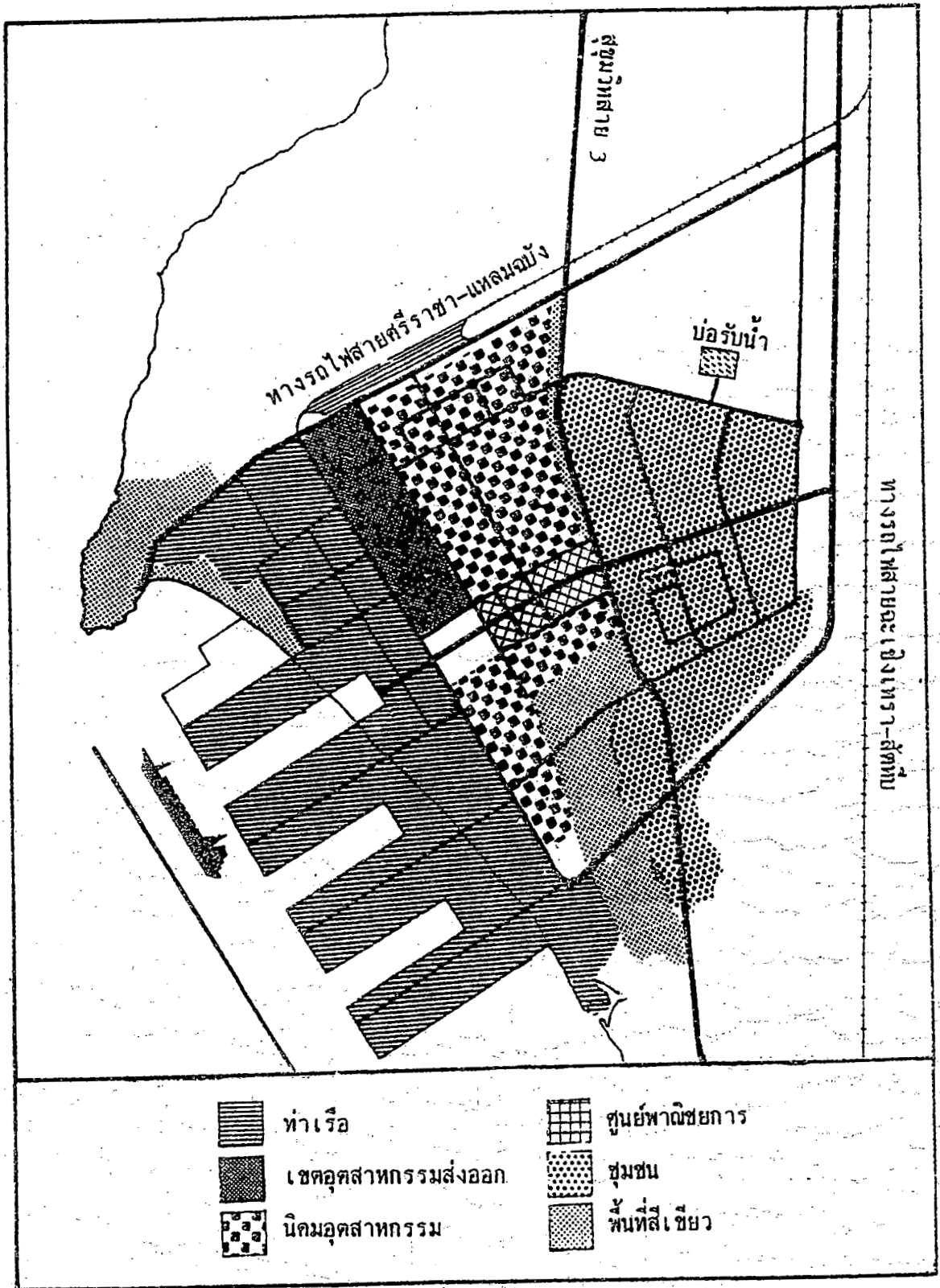
- ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
- ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
- ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ
- ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม
- ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา
- ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา
- ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณสุขโลกและสาธารณสุขการ

- แนวเขตผังเมืองรวม
- เขตอำเภอ
- เขตเทศบาล
- เขตสุขาภิบาล
- ทางหลวง ถนน
- ถนนโครงการ
- ทางรถไฟ
- ทางรถไฟโครงการ
- แม่น้ำ คลอง ห้วย
- กูเขา ควน เนิน

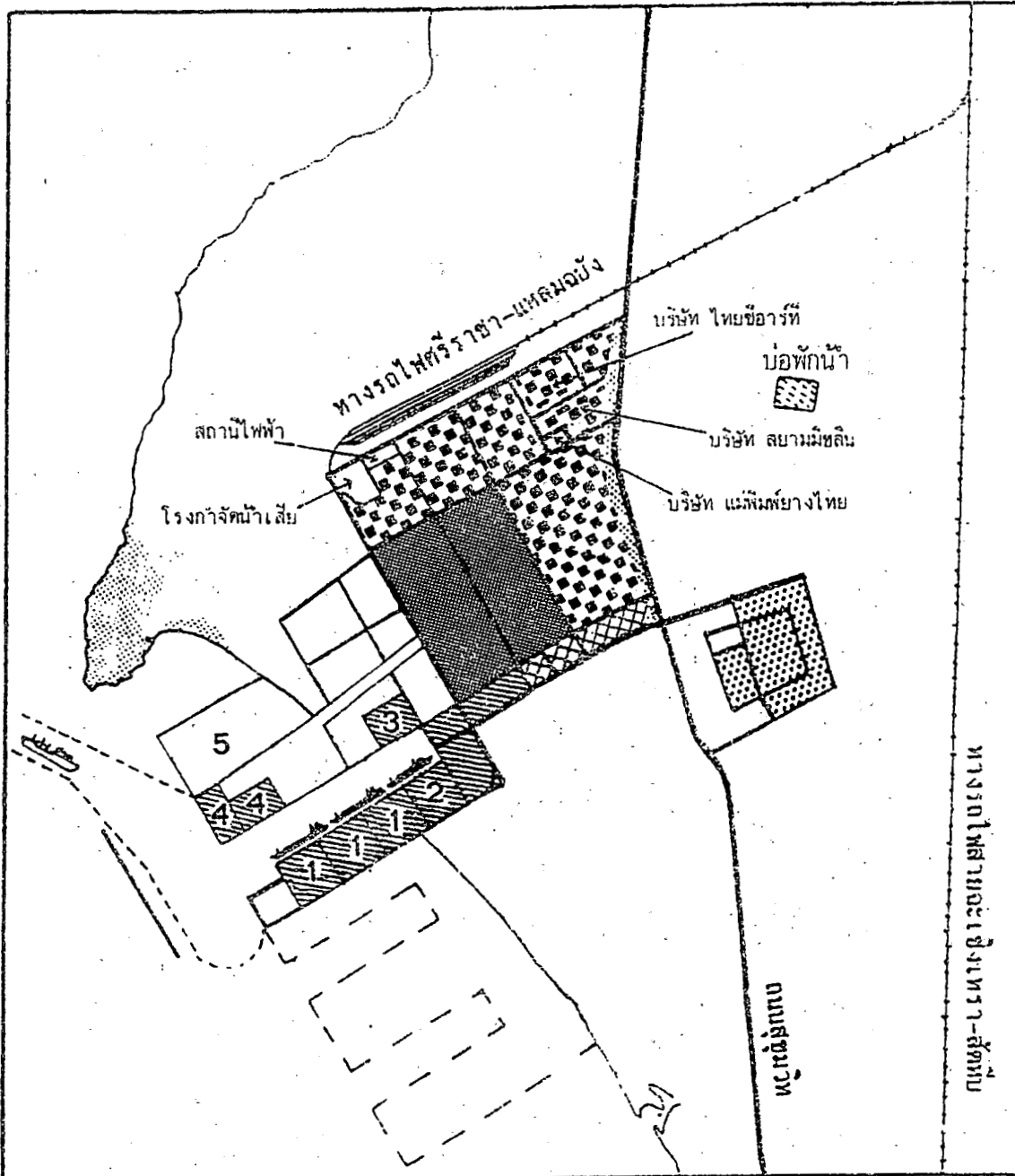
ผังนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง

ผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่แหลมฉบัง

การพัฒนาพื้นที่รวมฉบับระยะที่ 1

ทำเรือ	ศูนย์พาณิชย์การ
เขตอุตสาหกรรมส่งออก	ชุมชน
นิคมอุตสาหกรรม	พื้นที่สีเขียว

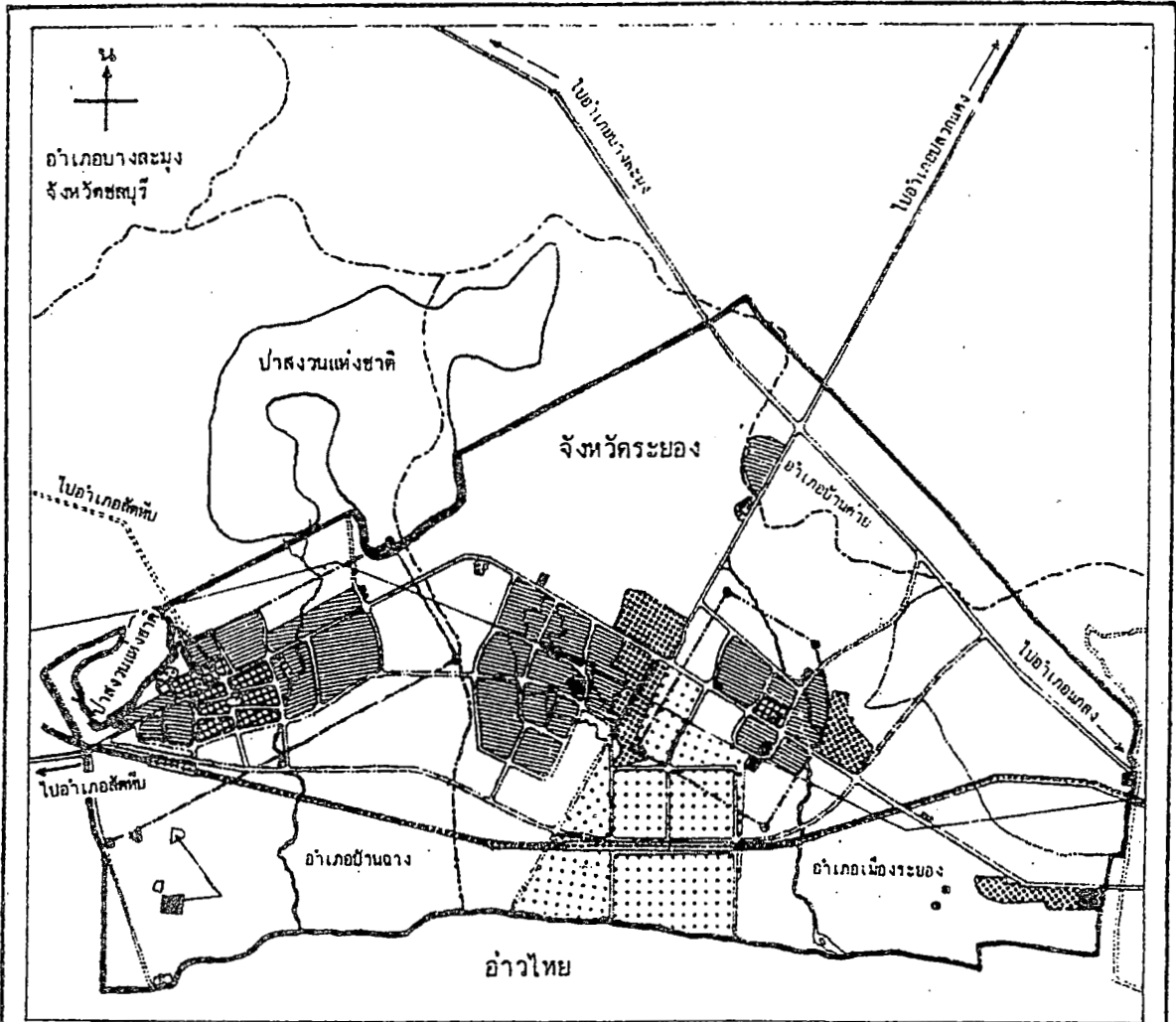
- 1 ทำเทียบเรือคอนเทนเนอร์ 2 ทำเทียบเรือเอนกประสงค์ 3 ทำเทียบเรือชายฝั่ง
 4 ทำเทียบเรือสินค้าเกษตร 5 พื้นที่โครงการก่อสร้างอุโมงค์เรือ

ผังเมืองรวมมาบตาพุด

แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวง

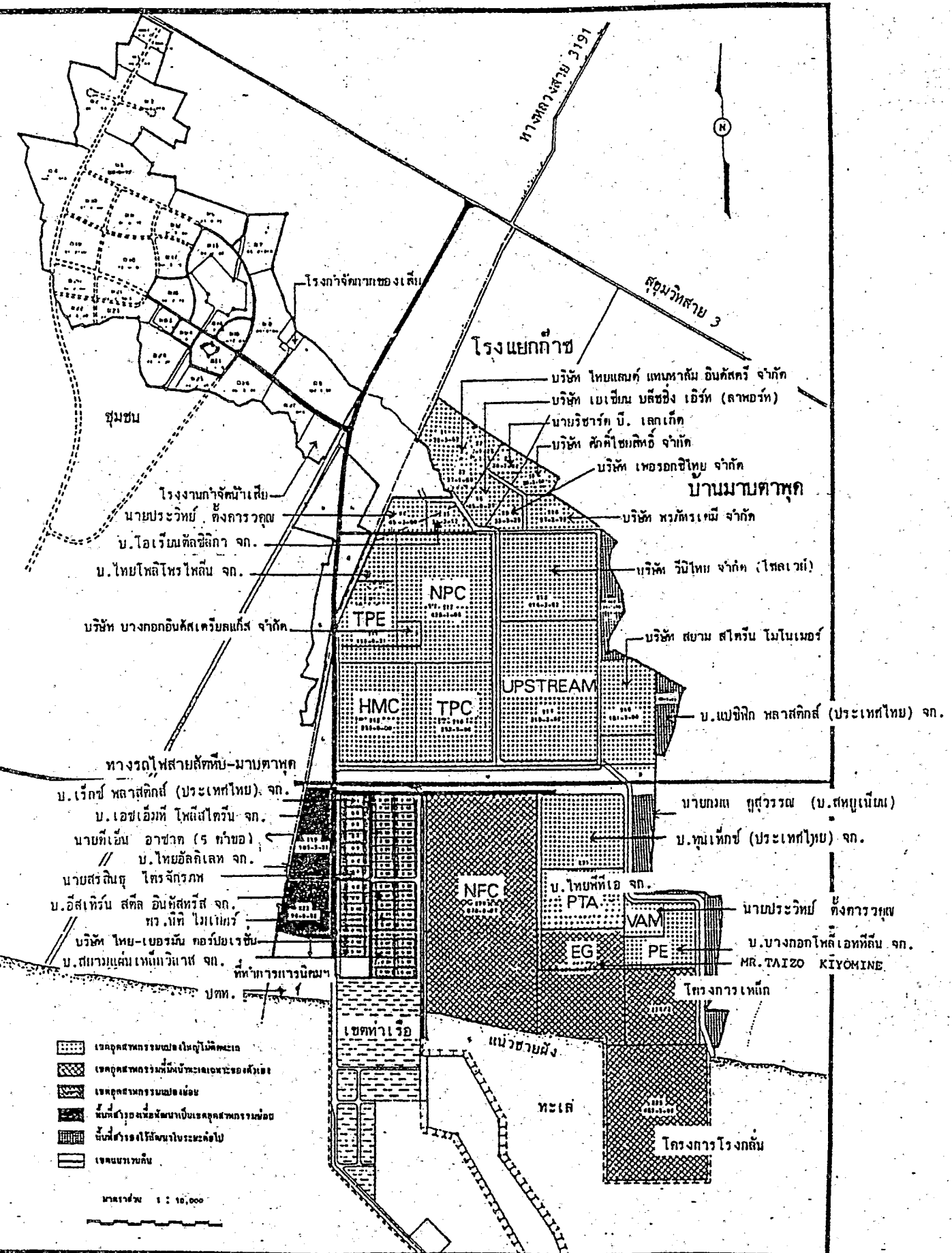
ฉบับที่ 46 (พ.ศ.2511)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518

	ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย		เขตตำบล
	ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง		เขตเทศบาล
	ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม		เขตป่าสงวนแห่งชาติ
	ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม		แนวเขตที่ดินของกรมที่ดิน
	ที่ดินประเภทสถานการศึกษา		อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
	ที่ดินประเภทสถานศาสนา		ทางหลวง ดิน
	ที่ดินประเภทสถาบันราชการ		ถนนลูกรัง พื้นถนนอ่อน
	การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ		ถนนโครงการ
	แนวเขตผังเมืองรวม		ทางรถไฟโครงการ
	เขตจังหวัด		แม่น้ำ คลอง ธาร
	เขตอำเภอ		

โครงการนิคมอุตสาหกรรมและชุมชนใหม่ มาบตาพุด

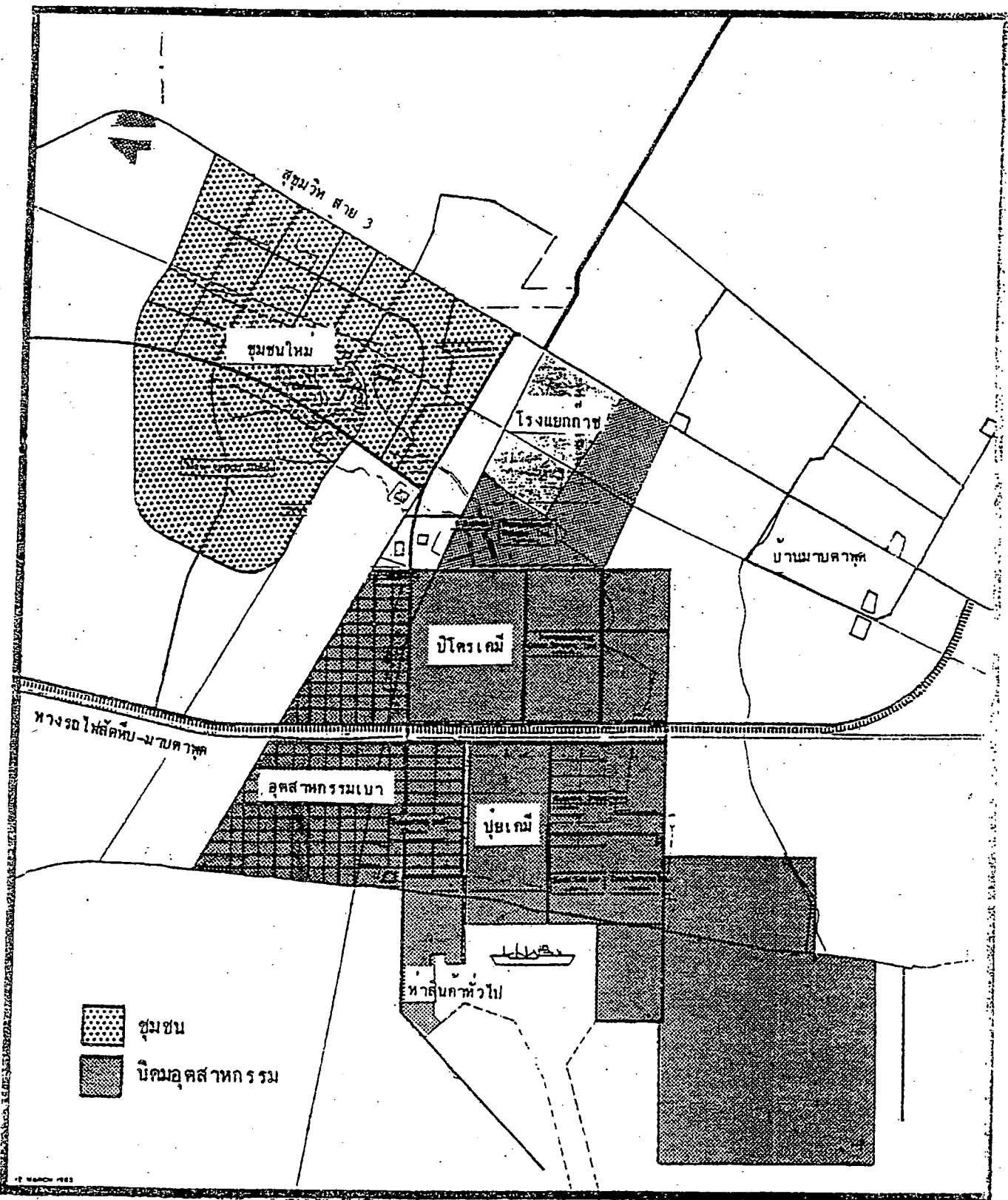

- เขตอุตสาหกรรมแบบใหม่ในที่ดินสาธารณะ
- เขตอุตสาหกรรมแบบใหม่บนที่ดินของเอกชน
- เขตอุตสาหกรรมแบบเดิม
- พื้นที่ว่างของที่ดินใหม่เป็นเขตอุตสาหกรรม
- พื้นที่ว่างที่ได้รับอนุญาตไป
- เขตชุมชน

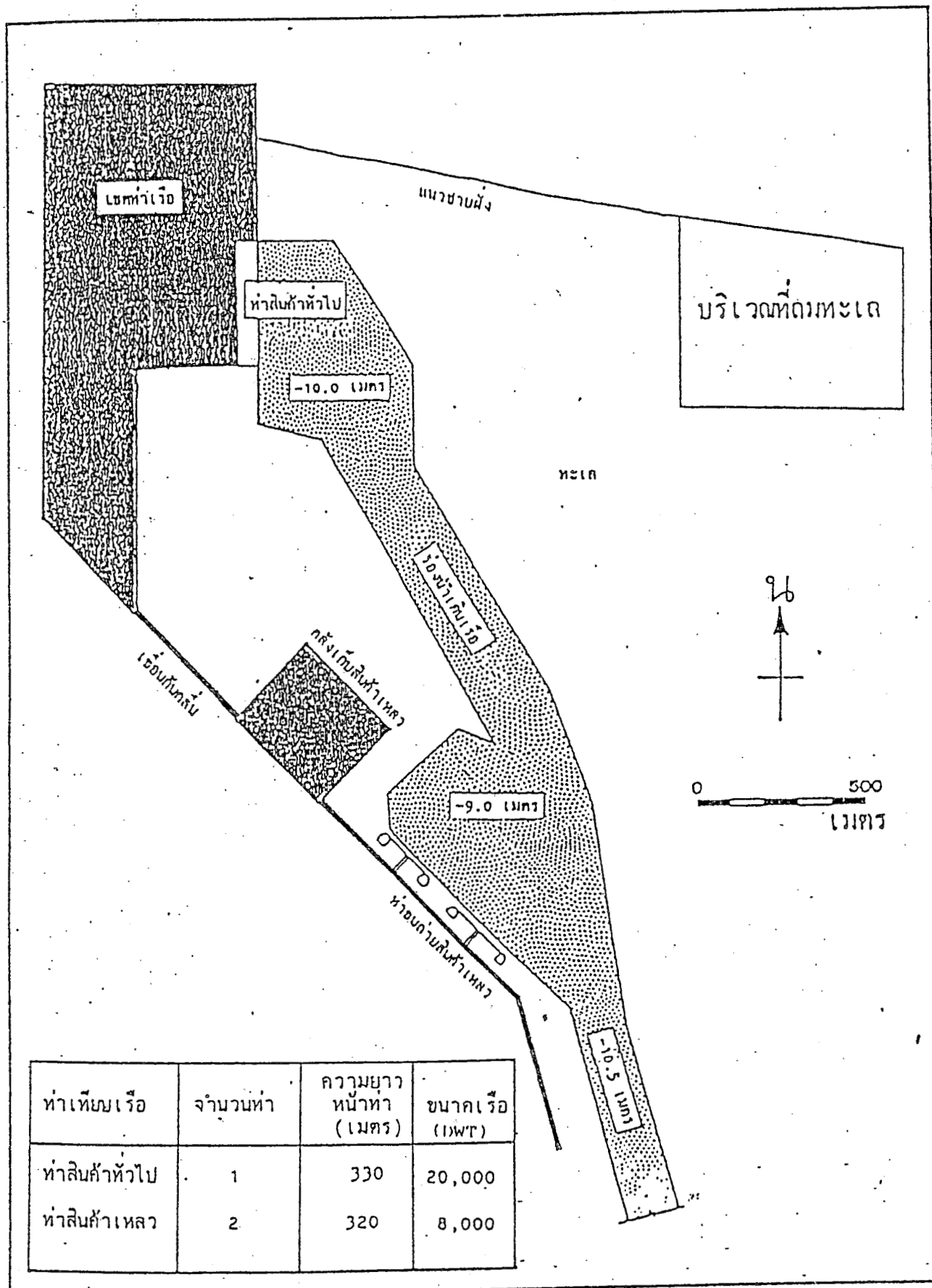
มาตราส่วน 1 : 10,000

- NPC บริษัท ปิโตรเคมีแห่งประเทศไทย จำกัด
- TPE บริษัท ไทยโพลีเอทิลีน จำกัด
- TPC บริษัท ไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ จำกัด
- HMC บริษัท เอส เอ็ม ซี โกลด์เมท จำกัด
- HRC บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด

ผังแม่บทการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

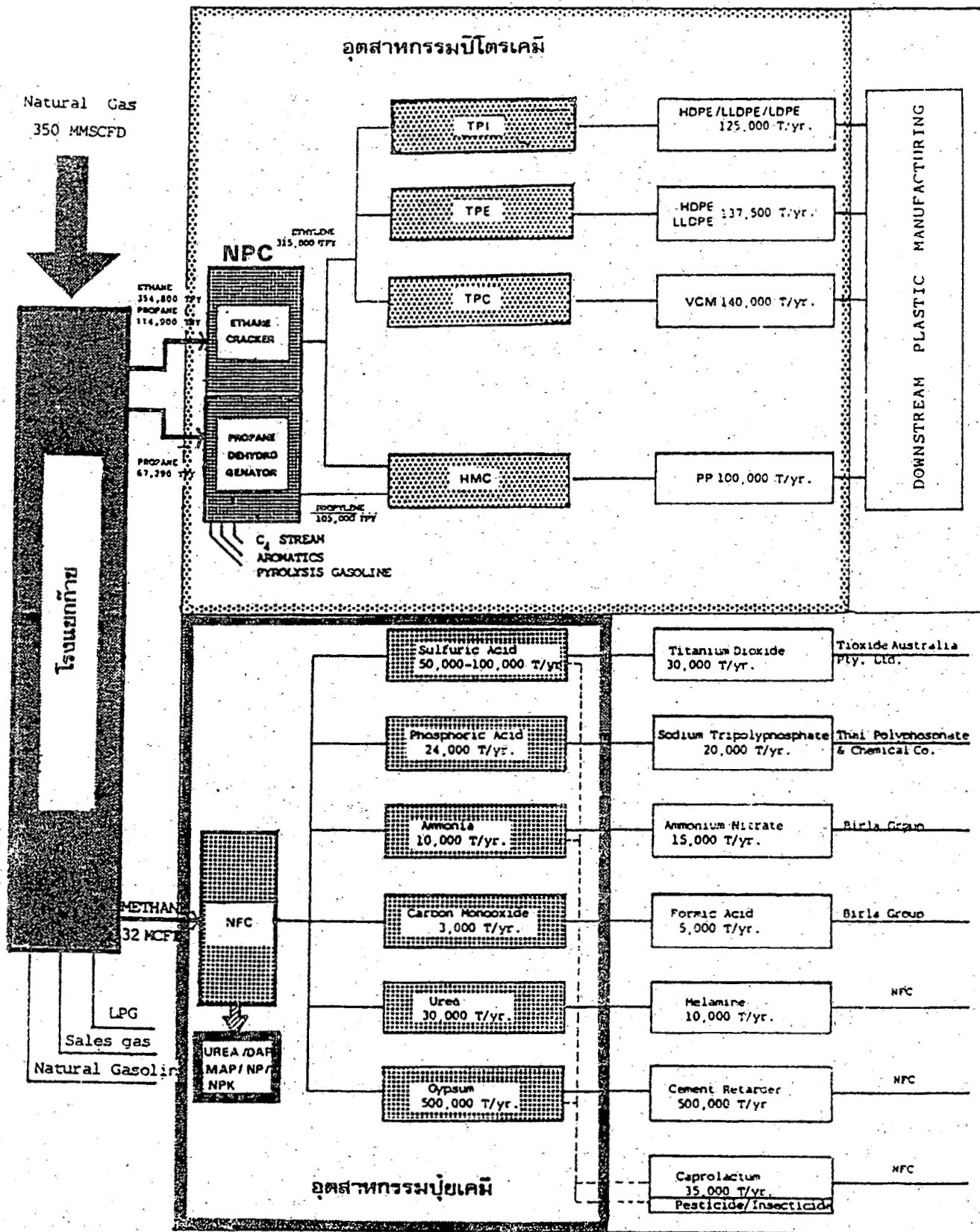

โครงการทำเรือมาบตาพุด

ท่าเทียบเรือ	จำนวนท่า	ความยาวหน้าท่า (เมตร)	ขนาดเรือ (DWT)
ท่าสินค้าทั่วไป	1	330	20,000
ท่าสินค้าเหลว	2	320	8,000

อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากก๊าซธรรมชาติ

TPI Thai Petrochemical Industrial Co., Ltd.
 TPE Thai Polyethylene Co., Ltd.
 TPC Thai Plastic & Chemical Co., Ltd.
 NPC Nippon Petrochemical Corporation

Investment Promotion/Incentives & Privileges

การส่งเสริมการลงทุน/สิทธิและประโยชน์

GUARANTEES

- Against nationalization
- Against competition of new state enterprises
- Against state monopolization of the sale of products similar to those produced by promoted person
- Against price controls
- Permission to export
- Against imports by government agencies or state enterprises with taxes exempted

PROTECTION MEASURES

- Imposition of surcharge on foreign products
- Import ban on competitive products
- Authority by the Chairman to order any assisting actions or tax relief measures for the benefits of promoted projects

PERMISSIONS

- To bring in foreign nationals to undertake investment feasibility studies
- To bring in foreign technicians and experts to work under promoted projects
- To own land for carrying out promoted activities
- To take or remit abroad foreign currency

TAX INCENTIVES

- Exemption or reductions of import duties and business taxes on imported machinery
- Reduction of import duties and business taxes on imported raw materials and components
- Exemption of corporate income taxes from 3 to 8 years with permission to carry forward losses and deduct them as expenses for up to 5 years.
- Exemption of up to 5 years on withholding tax on goodwill, royalties or fees remitted abroad
- Exclusion from taxable income of dividends derived from promoted enterprises during the income tax holiday.

หลักประกัน

- ไม่โอนกิจการเป็นของรัฐ
- ไม่ตั้งหน่วยงานของรัฐมาแข่งขัน
- ไม่ผูกขาดการขายโดยรัฐ
- ไม่ควบคุมราคา
- อนุญาตให้ส่งออกได้
- ไม่นำเข้าด้วยการยกเว้นภาษีโดยรัฐ

มาตรการคุ้มครอง

- กำแพงภาษี
- ห้ามการนำเข้า
- สั่งให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของผู้ลงทุน

การอนุญาต

- นำคนต่างด้าวมาศึกษาความเหมาะสมการลงทุนได้
- นำคนต่างด้าว ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญมาปฏิบัติงานในโครงการได้
- ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินสำหรับกิจกรรมในโครงการได้
- นำเงินตราต่างประเทศออกได้

สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากร

- ยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีนำเข้า และภาษีการค้า ในการนำเข้าเครื่องจักร
- ลดหย่อนภาษีนำเข้าและภาษีการค้า ในการนำเข้าวัตถุดิบและส่วนประกอบ
- ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3-8 ปี และอนุญาตให้หักส่วนขาดทุน โดยถือเป็นค่าใช้จ่ายได้เป็นระยะเวลา 5 ปี
- ยกเว้นภาษีสำหรับเงินค่าลิขสิทธิ์ ค่าภาคหลวงที่ส่งออกต่างประเทศเป็นระยะเวลา 5 ปี
- ยกเว้นไม่ต้องรวมเงินปันผล ในการคำนวณภาษีเงินได้ในช่วงที่ได้รับลดหย่อนด้านภาษี

องค์กรคณะบุคคลซึ่งให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. คุณจันทรา กฤตลักษณ์
นักพัฒนาทรัพยากรบุคคล 7
ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 2 (ศนช. เขต 2)
ถ. วีรตินศิลป์ อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000
2. คุณทองคำ อุปมา
สมุหบัญชี
ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาพิทยา
8/51 ถ.พิทยาเหนือ ต.นาเกลือ อ.บางละมุง
จ.ชลบุรี 20150
3. คุณปิติชัย รังสิยานนท์
รองผู้จัดการฝ่ายบริหาร
บริษัท เอนโกไทย จำกัด
444 ม. 17 นิคมอุตสาหกรรมบางพลี ซ.6
กิ่ง อ. บางเสาธง จ.สมุทรปราการ 10540
4. คุณวิวัฒน์ ชีวนฤทัย
บริษัท บางปุมาร์ท จำกัด
201 หมู่ 8 ถ.สุขุมวิท ต.บางปูใหม่
อ.เมือง จ.สมุทรปราการ
5. คุณมาธว มีชุมสิน
ผู้จัดการฝ่ายบริหาร
บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน)
6. คุณปิยะวรรณ ประกอบธรรม
กรรมการผู้อำนวยการ
บริษัท แลนด์เพาเวอร์
14/5 ม.5 ซ.เนินพลับหวาน ต.หนองปรือ
อ.บางละมุง จ.ชลบุรี 20260

7. คุณไพศาล ทับทิม

ผู้จัดการฝ่ายผลิตและบริหาร

บริษัท เจนเนอรัล มีเดียเทค

178/1 ม.1 ถ.บางนาตราด ต.คลองตำหรุ

อ. เมือง จ.ชลบุรี 20000

8. คุณเมธาวัฒน์ ศรีวงศ์

วิศวกรโยธา 7

สำนักงานโยธาธิการจังหวัดระยอง

ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง

9. คุณธีระพันธุ์ แก่นจันทร์

พัฒนากรอำเภอ (เจ้าหน้าที่บริหารงานพัฒนาชุมชน 7)

สำนักงานพัฒนาชุมชน อ.เมือง จ.ชลบุรี

10. คุณพรพรรณ เกิดในมงคล

หัวหน้าสายการค้าต่างประเทศ

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่

ศูนย์บริการการค้าต่างประเทศ แหลมฉบัง

207468

แบบสัมภาษณ์ของภาควิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ว่าด้วยสถานภาพของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี

3. บ้านเกิดของท่านอยู่ที่จังหวัดอะไร? จังหวัด.....

4. ท่านจบการศึกษาชั้นใด?

ป. 4 ป. 6 หรือ 7 ม. 1-3
 ม. 4-6 หรือเทียบเท่า สูงกว่า ม. 6 อื่น ๆ ระบุ

5. ท่านพักอาศัยอยู่ที่ใด?

พักที่โรงงานจัดให้ บ้านเช่า - ห้องเช่า
 บ้านของตัวเอง บ้านพ่อแม่ ญาติ เพื่อน

6. ก่อนทำงานที่นี้ท่านทำงานอะไร?

ทำงานโรงงาน ทำไร่ ทำนา
 รับจ้าง อยู่กับบ้าน
 อื่น ๆ ระบุ.....

7. ท่านเป็นโรคหรือมีครอบครัวแล้ว

เป็นโรค มีครอบครัวแล้ว

8. ถ้ามีครอบครัวแล้วท่านนำครอบครัวมาอยู่ด้วยหรือไม่? (ไม่เป็นโรคไม่ต้องตอบข้อนี้)

นำมาอยู่ด้วย ไม่ได้นำมาอยู่ด้วย

9. ท่านเคยฝึกงานหรือเรียนรู้การทำงานในโรงงานมาก่อนหรือไม่?

เคย ไม่เคย

10. ถ้าเคยฝึกงานหรือเรียนรู้มาก่อน ท่านฝึกหรือเรียนจากที่ไหน? (ถ้าไม่เคย ไม่ต้องตอบข้อนี้)

โรงงานฝึกให้ วิทยาลัยเทคนิค
 โรงเรียนสารพัดช่าง สถาบันฝีมือแรงงาน
 อื่น ๆ ระบุ.....

.....